

مرکز نوآوری های آموزشی مرآت

سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴

آزمون

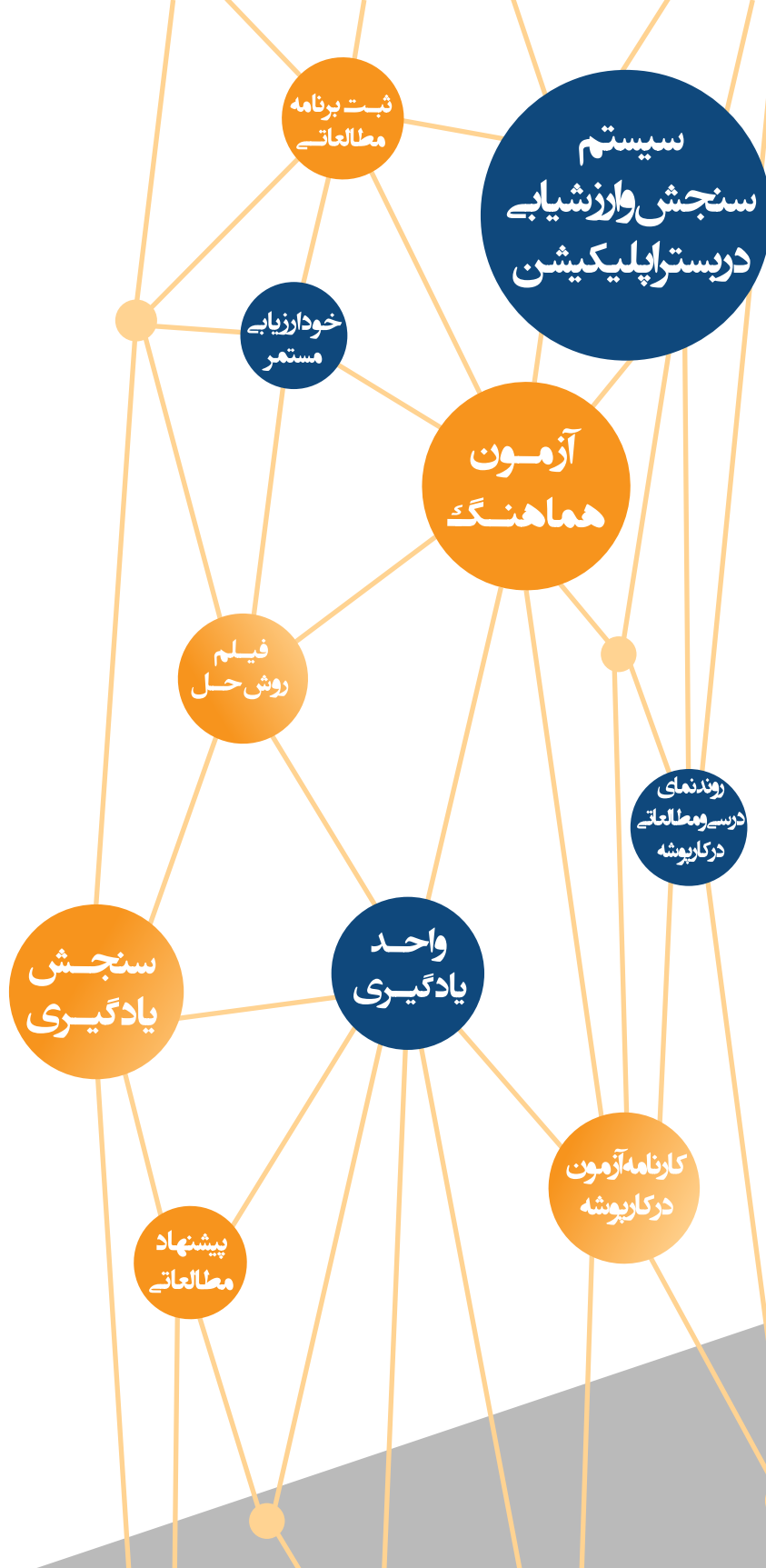
هماهنگ

شماره

۵

دفترچه سوال و پاسخ

دهم انسانی

ردیف	مواد آزمون	تعداد سوال	محتوای آزمون
۱	ریاضی و آمار	۱۵	فصل ۲ (درس ۴) و فصل ۳ (درس های ۱ و ۲)
۲	اقتصاد	۱۰	درس های ۸ تا ۱۱
۳	علوم و فنون ادبی	۲۰	درس های ۸ تا ۱۰
۴	عربی	۱۵	درس های ۵ و ۶
۵	تاریخ ایران و جهان	۱۰	درس های ۹ تا ۱۲
۶	جغرافیا	۱۰	درس های ۶ تا ۸
۷	جامعه شناسی	۱۰	درس های ۹ تا ۱۲
۸	منطق	۱۰	درس های ۷ و ۸

درس خواندن هدفمند

با اپلیکیشن مرآت
meraati.ir

کیفیت بخشی آموزش مدرسه

۱. مختصات رأس سهمی $y = 4x^2 - 8x + 1$ کدام است؟

① $(2, 12)$

② $(-2, 12)$

③ $(1, 12)$

④ $(1, -3)$

پاسخ

۴

$$\begin{cases} x_S = \frac{-b}{2a} = -\frac{(-8)}{2(4)} = 1 \\ y_S = \frac{-\Delta}{4a} = -\frac{64 - 4(1)(4)}{4(4)} = -3 \end{cases} \Rightarrow S(1, -3)$$

فیلم پاسخ

۲. نمودار سهمی $y = (x + 2)^2 - 1$ از کدام ناحیه نمی‌گذرد؟

۱ ①

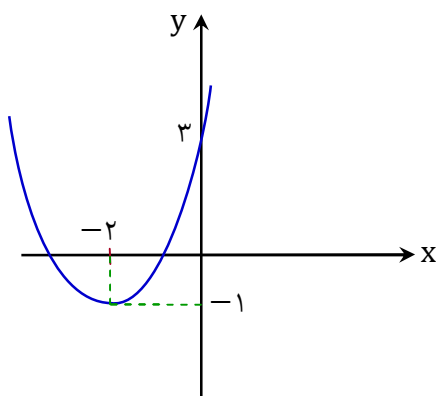
۲ و ۱ ②

۴ ③

۳ و ۲ ④

پاسخ

۳. رأس سهمی $S(-2, -1)$ بوده و محل برخورد آن با محور y ها نقطه $A(0, 3)$ است. مطابق شکل منحنی از ناحیه ۴ نمی‌گذرد.

فیلم پاسخ

آزمون هماهنگ ۵ پایه دهم انسانی ۳

۳ در سهمی $y = 2x^2 - bx + c$ ، $x = -2$ محور تقارن سهمی بوده و خط $y = 3$ بر سهمی مماس است. مقدار $b + c$ کدام است؟

۱ ①

-۲ ②

۳ ③

۲ ④

پاسخ

۳ چون محور تقارن سهمی $x = -2$ بوده و بر $y = 3$ مماس است، پس رأس سهمی $S(-2, 3)$ می‌باشد و معادله سهمی به صورت زیر است:

$$\begin{aligned}
 y &= a(x + 2)^2 + 3 \\
 \Rightarrow 2x^2 - bx + c &= a(x^2 + 4x + 4) + 3 \\
 \Rightarrow 2x^2 - bx + c &= ax^2 + 4ax + 4a + 3 \\
 \Rightarrow a = 2, b = -8, c = 11 &\Rightarrow b + c = -8 + 11 = 3
 \end{aligned}$$

فیلم پاسخ

۴. اگر ماکزیمم سهمی $y = 1 + ax - x^2$ در نقطه‌ای به طول

۳- باشد، مقدار ماکزیمم کدام است؟

۱۰ ①

۸ ②

۷/۵ ③

۴ ④

①

$$y = -x^2 + ax + 1$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x_S = -\frac{b}{2a} = \frac{-a}{-2} = \frac{a}{2} = -3 \Rightarrow a = -6 \\ y_S = \frac{-\Delta}{4a} = -\frac{36 - 4(-1)(1)}{4(-1)} = 10 \end{cases}$$

پاسخ

فیلم پاسخ

۵ اگر $3x + 4y = 12$ باشد، حداکثر مقدار xy کدام است؟

(x و y مثبت هستند)

- ۱ $-\frac{4}{3}$
۲ $-\frac{4}{3}$
۳ $-\frac{7}{3}$
۴ 3

۴

پاسخ

$$3x + 4y = 12 \Rightarrow y = \frac{12-3x}{4}$$

$$xy = x\left(\frac{12-3x}{4}\right) = -\frac{3}{4}x^2 + 3x$$

$$\max(xy) = -\frac{\Delta}{4a} = -\frac{9}{-3} = 3$$

فیلم پاسخ

۶ چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟

الف) پارامتر از بررسی کل اعضای جامعه به دست می‌آید.

ب) متغیر به هر ویژگی از اعضای جامعه که قرار است بررسی شود گفته می‌شود.

پ) آماره ممکن است از یک نمونه به نمونه دیگر تغییر کند.

۱ ۱

۲ ۲

۳ ۳

۴ ۴ صفر

۴

پاسخ

فیلم پاسخ

۷. چندتا از عبارت‌های زیر درست است؟

- الف) به مجموعه کل واحدهای آماری جامعه، جامعه آماری می‌گوییم.
 ب) به هر زیرمجموعه از جامعه آماری که به روش خاصی انتخاب شده باشند، یک نمونه می‌گوییم.
 پ) از دادگان هنگامی که اطلاعات ثبتي در اختیار نیست نمی‌توان استفاده کرد.

۱ ۱

۲ ۲

۳ ۳

۴ ۴ صفر

۳

پاسخ

فیلم پاسخ

۸. از یک شرکت تولید لوازم خانگی که سال اول ۲۰۰۰ تلویزیون تولید می‌کند، ۲۰۰ تای آن به‌عنوان نمونه‌ی جامعه انتخاب شده است. از این ۲۰۰ تلویزیون ۵۰ تلویزیون در سال اول نیاز به تعمیر پیدا می‌کند. آماره تعداد تلویزیون‌های نیازمند تعمیر در سال اول این شرکت کدام است؟

- ① $\frac{1}{2}$
- ② $\frac{1}{3}$
- ③ $\frac{1}{4}$
- ④ $\frac{1}{5}$

۳

$$\text{آماره} = \frac{\text{تعداد تلویزیون نیاز به تعمیر نمونه}}{\text{تعداد کل اعضای نمونه}} = \frac{50}{200} = \frac{1}{4}$$

پاسخ

فصل ۳: کار با داده‌های آماری

واحد یادگیری

درس ۱: گردآوری داده‌ها

زیرواحد یادگیری

پارامتر و آماره

حیطه شناختی

مقدماتی

فیلم پاسخ

۹. چندتا از روش‌های گردآوری داده‌های زیر نادرست است؟
الف) تعداد روزهایی که در سال ۱۴۰۳، هوا آلوده بوده است
← دادگان

ب) تعداد خودروهای قرمز در پارکینگ ← مشاهده
پ) بررسی میزان رضایت مردم از برنامه‌های شبکه ۳ تلویزیون
← پرسش‌نامه

۱ ۱

۲ ۲

۳ ۳

۴ ۴
صفر

۴

پاسخ

فیلم پاسخ

۱۰. در چند مورد مقیاس متغیر داده‌شده نادرست نوشته شده است؟

الف) مدت زمان آزمون ریاضی ← کمی نسبی

ب) سن دانش‌آموزان کلاس ← کمی نسبی

پ) درجهٔ حرارت شهر ← کمی فاصله‌ای

ت) گروه خونی ← کیفی اسمی

۱) صفر

۲) ۱

۳) ۲

۴) ۳

۱

پاسخ

فیلم پاسخ

۱۱. میانگین یک سری داده آماری برابر ۱۲ است. اگر هر داده را با $\frac{3}{4}$ جمع کرده و سپس نتیجه حاصل را در $\frac{2}{3}$ ضرب کنیم، میانگین داده‌های جدید کدام است؟

- ۱) ۹
۲) $\frac{11}{3}$
۳) $\frac{13}{3}$
۴) $\frac{13}{2}$

۱

$$\begin{aligned} \text{میانگین جدید} &= 12 + \frac{3}{4} \times \frac{2}{3} \rightarrow 12 + \frac{1}{2} = 12.5 \\ \text{میانگین نهایی} &= \frac{2}{3} (12.5) = 9 \end{aligned}$$

فصل

فصل ۳: کار با داده‌های آماری

واحد یادگیری

درس ۲: معیارهای گرایش به مرکز

زیرواحد یادگیری

حل مسائل مختلف مربوط به میانگین

حیطه شناختی

مقدماتی

پاسخ

فیلم پاسخ

۱۲. میانگین ۷ داده آماری برابر ۶ است. اگر یکی از داده‌ها که برابر ۴ است، را از میان داده‌ها حذف کرده و داده‌های جدید ۷، ۲، ۵ و ۸ را به آن‌ها اضافه کنیم، میانگین داده‌های جدید چقدر خواهد شد؟

۱) ۶

۲) ۶/۵

۳) ۷

۴) ۷/۲

۱

$$\text{میانگین اولیه} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_7}{7} = 6$$

$$\Rightarrow x_1 + x_2 + \dots + x_7 = 42$$

$$38 = 42 - 4 = \text{حاصل جمع داده‌ها پس از حذف 4}$$

$$8 + 5 + 2 + 7 = 38 + 7 + 2 + 5 + 8 = \text{حاصل جمع داده‌ها پس از اضافه شدن 7 و 2 و 5 و 8}$$

$$= 60$$

$$\Rightarrow \text{میانگین 10 داده جدید} = \frac{60}{10} = 6$$

فصل

فصل ۳: کار با داده‌های آماری

واحد یادگیری

درس ۲: معیارهای گرایش به مرکز

زیرواحد یادگیری

حل مسائل مختلف مربوط به میانگین

حیطه شناختی

مقدماتی

پاسخ

فیلم پاسخ

۱۳. کارنامه یک دانش آموز همراه با ضرایب درس‌های او داده شده است. معدل (میانگین وزنی) نمرات این دانش آموز به کدام عدد نزدیک‌تر است؟

ریاضی	زبان	معارف	عربی	ادبیات	درس
۱۸	۱۷	۱۹	۱۹	۲۰	نمره
۳	۳	۲	۲	۴	ضریب

۱) ۱۷/۵

۲) ۱۸/۲

۳) ۱۸/۶

۴) ۱۹

پاسخ

۳

$$\text{میانگین وزنی} = \frac{۴(۲۰) + ۲(۱۹) + ۲(۱۹) + ۳(۱۷) + ۳(۱۸)}{۴ + ۲ + ۲ + ۳ + ۳} = ۱۸/۶۴$$

فصل

فصل ۳: کار با داده‌های آماری

واحد یادگیری

درس ۲: معیارهای گرایش به مرکز

زیرواحد یادگیری

حل مسائل مختلف مربوط به میانگین

حیطه شناختی

مقدماتی

فیلم پاسخ

۱۴. میانه داده‌های زیر کدام است؟

۹, ۱۹, ۲۴, ۳۳, ۱۵, ۲۶, ۲۴, ۱۷, ۲۴, ۱۱

۱) ۲۲

۲) ۲۱/۵

۳) ۲۱/۷۵

۴) ۲۲/۸۷۵

پاسخ

۲) ابتدا داده‌ها را به ترتیب صعودی مرتب می‌کنیم:

۹, ۱۱, ۱۵, ۱۷, ۱۹, ۲۴, ۲۴, ۲۶, ۳۳

$$\text{میانه} = \frac{۱۹+۲۴}{۲} = ۲۱/۵$$

فصل

فصل ۳: کار با داده‌های آماری

واحد یادگیری

درس ۲: معیارهای گرایش به مرکز

زیرواحد یادگیری

معرفی میانه

حیطه شناختی

مقدماتی

فیلم پاسخ

۱۵. میانه وزن دانش آموزان یک کلاس ۶۷ کیلوگرم است. اگر دو نفر با وزن های ۶۵ و ۷۳ کیلوگرم از کلاس خارج شوند، میانه چقدر تغییر می کند؟

- ۱) ۵۰ درصد افزایش می یابد.
- ۲) ۱۰۰ درصد افزایش می یابد.
- ۳) ۵۰ درصد کاهش می یابد.
- ۴) تغییر نمی کند.

۴. چون از هر طرف میانه یک داده کم شده، میانه تغییر نمی کند.

پاسخ

۱۶. کدام گزینه مربوط به وظیفه «وسیله پرداخت‌های آینده پول» است؟

- ۱) مقایسه قیمت کالاها با واحد پول
- ۲) هزینه‌های غیرقابل پیش‌بینی
- ۳) هزینه‌های روزمره
- ۴) رد و بدل کردن حواله‌های بانکی

پاسخ

۴) مقایسه ارزش کالاها با واحد پول، مربوط به وظیفه «وسیله سنجش ارزش» است و هزینه‌های روزمره و غیرقابل پیش‌بینی مربوط به وظیفه «وسیله پس‌انداز و حفظ ارزش» می‌باشد. اما خریدهای اقساطی و رد و بدل کردن حواله‌های بانکی از موارد محسوس پرداخت‌های آینده در معاملات تجاری است.

۱۷. کدام مسائل در دوره پایانی حکومت صفویه، باعث تضعیف اقتصاد ایران شد؟

- ۱) جداسدن اقتصاد ایران از ابعاد هویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود
- ۲) مرعوب قدرت نظامی کشورهای سلطه‌گر آن زمان شدند.
- ۳) تصور نادرست حاکمان وقت از موقعیت جهان و وظایف خطیر تاریخی خود و عقب ماندن از جریان نوسازی و پیشرفت
- ۴) تجهیز ناوگان اروپایی برای رقابت شدید نظامی و تجاری اروپاییان و افزودن بر خزانه از طریق غارت دسترنج مردم

پاسخ

۳) در دوره پایانی حکومت صفویه، اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد. حاکمان وقت از موقعیت جهان و وظایف خطیر تاریخی خود تصور درستی نداشتند و به همین دلیل نتوانستند با انتخاب روش درست و بهره‌برداری از اوضاع خاص آن زمان، جریان پیشرفت و نوسازی را آغاز کنند.

۱۸. با توجه به عبارت‌های زیر، کدام گزینه بیانگر مواردی است که

در نرخ رشد مؤثر هستند؟

الف) به کارگیری روش‌های بهتر و فناوری مناسب‌تر

ب) افزایش در منابع، مثل رشد جمعیت در طول زمان

ج) بهبود وضعیت توزیع عادلانه درآمد و کم شدن اختلاف درآمدی

د) سرمایه‌گذاری در کارخانه‌ها، ساختمان‌ادارات، ماشین‌آلات

و مغازه‌ها

۱ الف - ب - د

۲ ب - ج

۳ الف - د

۴ الف - ج - د

پاسخ

۱ رشد به معنای افزایش تولید است و کشورها معمولاً با سرمایه‌گذاری بیشتر یا به کارگیری روش‌های بهتر و فناوری مناسب‌تر، ظرفیت تولیدی خود را افزایش می‌دهند (مورد الف)، همچنین یک منشأ رشد اقتصادی، افزایش در منابع است. برای مثال رشد جمعیت در طول زمان منجر به عرضه بیشتر نیروی کار و در نتیجه افزایش نرخ رشد می‌شود. (مورد ب) سرمایه‌های فیزیکی کشور می‌تواند با سرمایه‌گذاری در کارخانه‌ها، ساختمان‌ادارات، ماشین‌آلات و مغازه‌ها افزایش یابد. (مورد د)

اما بهبود وضعیت توزیع عادلانه درآمد از مؤلفه‌های پیشرفت اقتصادی است و در نرخ رشد تأثیری ندارد. (مورد ج)

۱۹. کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف) روش کلی در تعیین میزان فقر چیست؟

ب) معیار بانک جهانی برای سنجش فقر مطلق کدام است؟

۱ الف) نیازمندی‌های افراد و یا خانوار را با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها مقایسه کنیم. ب) افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق‌اند و از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.

۲ الف) به میزان درآمد دریافتی هر خانوار و منابع تأمین نیازها توجه کنیم. ب) افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق‌اند و فقط می‌توانند احتیاجات اولیه زندگی خود را تأمین کنند.

۳ الف) نیازمندی‌های افراد و یا خانوار را با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها مقایسه کنیم. ب) افرادی که زیر ۹/۱ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق‌اند و از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.

۴ الف) به میزان درآمد دریافتی هر خانوار و منابع تأمین نیازها توجه کنیم. ب) افرادی که زیر ۹/۱ دلار در روز درآمد دارند و فقط می‌توانند احتیاجات اولیه زندگی خود را تأمین کنند.

پاسخ

۱ الف) روش کلی در تعیین میزان فقر: نیازمندی‌های افراد و یا خانوار را با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها مقایسه کنیم. ب) مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق‌اند و از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.

۲۰. چه تعداد از عبارتهای زیر، نادرست است؟

الف) در سیاست بازار باز، بانک مرکزی می‌تواند با فروش اوراق مشارکت، نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق کند و یا با خرید اوراق مشارکت، به‌طور مستقیم از مقدار نقدینگی در دست مردم بکاهد.

ب) زمانی تورم زیان‌بار است که افزایش در سطح عمومی قیمت‌ها پایدار، متعادل، ثابت و قابل پیش‌بینی باشد.

ج) بازرگانان و تجار در معاملات خود، رسیده‌ها را به کار می‌گرفتند و پشتوانه این رسیده‌ها، قدرت اقتصادی کشورها و سطح تولید بود.

د) گاهی علت تورم، نابرابری عرضه و تقاضای کل در اقتصاد است؛ در واقع این فزونی تقاضا بر عرضه، به صورت افزایش قیمت‌ها بروز می‌کند.

۱) دو

۲) یک

۳) چهار

۴) سه

پاسخ

۴. بررسی عبارتهای نادرست:

الف) در سیاست بازار باز (فروش یا خرید اوراق مشارکت)، بانک مرکزی با فروش اوراق مشارکت، به‌طور مستقیم از مقدار نقدینگی در دست مردم می‌کاهد و با خرید اوراق مشارکت، نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق می‌کند.

ب) در زمان تورم زیان‌بار افزایش در سطح قیمت‌ها، بی‌رویه، پرنوسان و مداوم است.

ج) این رسیده‌ها در واقع نخستین اسکناس‌ها بودند که پشتوانه آنها طلا و نقره‌ای بود که نزد صرافان و بازرگانان نگهداری می‌شد.

۲۱. کدام گزینه به ترتیب، مبین پاسخ درست پرسش‌های زیر است؟

الف) کدام نوع بیکاری، در زمان رکود اقتصادی رخ می‌دهد؟

ب) عبارت: «فناوری و ساختار تولیدی همیشه در حال تغییر

است و مهارت‌های برخی افراد ممکن است تقاضا نداشته باشد.»

مربوط به کدام نوع بیکاری است؟

۱ ساختاری - فصلی

۲ دوره‌ای - اصطکاکی

۳ دوره‌ای - ساختاری

۴ ساختاری - دوره‌ای

پاسخ

۳ الف) بیکاری دوره‌ای هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد. در دوره

رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود

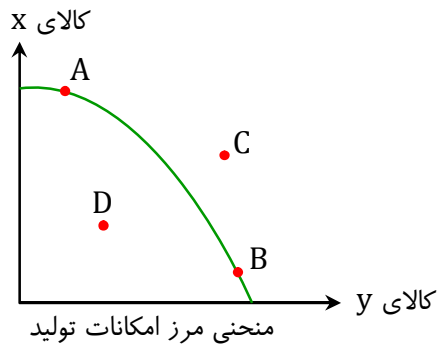
را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.

ب) عبارت: «فناوری و ساختار تولیدی، همیشه در حال تغییر است و

مهارت‌های برخی افراد ممکن است تقاضا نداشته باشد.» مربوط به

بیکاری ساختاری است.

۲۲. کدام نقطه در منحنی مرز امکانات زیر، بیانگر شرایطی است که در آن، اقتصاد دارای منابع بیکاری است که این منابع، می‌توانست برای تولید کالا و خدمات استفاده شود، اما از آنها برای تولید هیچ چیز استفاده نمی‌شود؟

- A ①
D ②
C ③
B ④

پاسخ

۲. با کاهش تولید و پدید آمدن رکود، کارگران کمتری هم مورد نیاز است و سرمایه کمتری مورد استفاده قرار می‌گیرد. در چنین شرایطی می‌گوییم اقتصاد دارای منابع بیکاری است که این منابع می‌توانست برای تولید کالا و خدمات از آن استفاده شود، اما از آنها برای تولید هیچ چیز استفاده نمی‌شود! وجود این منابع بیکار سبب می‌شود که کشور در زیر مرز امکانات تولید (نقطه D) قرار بگیرد.

فصل

فصل ۳: اقتصاد رشد و پیشرفت

واحد یادگیری

درس ۸: رکود، بیکاری و فقر

زیر واحد یادگیری

فراز و فرود شغل‌ها، منابع غیرفعال و منحنی

مرز امکانات تولید

حیطه شناختی

پیشرفته

۲۳. مندرجات جدول زیر، مربوط به اطلاعات استخراجی از حساب‌های ملی کشوری فرضی است. با توجه به داده‌های مذکور، سهم تولید خارجی‌ان مقیم کشور چند هزار میلیارد ریال است؟

تولید ناخالص ملی	۵۵۵ هزار میلیارد ریال
تولید مردم کشور که در خارج مقیم‌اند	۳۵ هزار میلیارد ریال
تولید ناخالص داخلی	۶۴۰ هزار میلیارد ریال

۱) ۸۱۰

۲) ۱۸۰

۳) ۲۱۰

۴) ۱۲۰

پاسخ

۴

تولید خارجی‌ان مقیم کشور - تولید ناخالص داخلی = تولید ناخالص ملی
 + تولید مردم کشور که در خارج مقیم‌اند
 $555 = 640 - \text{تولید خارجی‌ان مقیم کشور} + 35$
 $\Rightarrow 555 = 675 - \text{تولید خارجی‌ان مقیم کشور}$
 $\Rightarrow 555 - 675 = \text{تولید خارجی‌ان مقیم کشور}$
 $= 120 \text{ هزار میلیارد ریال}$

فصل

فصل ۳: اقتصاد رشد و پیشرفت

واحد یادگیری

درس ۱۱: رشد و پیشرفت اقتصادی

زیرواحد یادگیری

چگونگی اندازه‌گیری رشد اقتصادی

حیطه شناختی

پیشرفته

۲۴. چنانچه شاخص قیمت مصرف کننده در سال ۱۴۰۱ برابر با ۱۰۰ واحد پولی و درصد تغییر شاخص قیمت مصرف کننده در سالهای ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ به ترتیب ۲۵ و ۲۰ درصد باشد، شاخص قیمت مصرف کننده در سال ۱۴۰۳ چند واحد پولی است؟

۱) ۱۲۵

۲) ۱۸۰

۳) ۱۵۰

۴) ۱۶۰

پاسخ

۳

$$\text{درصد تغییر cpi} = \frac{\text{cpi در سال قبل} - \text{cpi در سال معین}}{\text{cpi در سال قبل}} \times ۱۰۰$$

برای یک سال معین

$$\text{درصد تغییر cpi در سال ۱۴۰۲} = \frac{\text{cpi در سال ۱۴۰۱} - \text{cpi در سال ۱۴۰۲}}{\text{cpi در سال ۱۴۰۱}} \times ۱۰۰$$

$$= ۲۵ = \frac{\text{cpi}_{۱۴۰۲} - ۱۰۰}{۱۰۰} \times ۱۰۰$$

$$\Rightarrow ۲۵ = \text{cpi}_{۱۴۰۲} - ۱۰۰ = \text{cpi}_{۱۴۰۲} = ۱۰۰ + ۲۵ = ۱۲۵$$

$$\text{درصد تغییر cpi در سال ۱۴۰۳} = \frac{\text{cpi در سال ۱۴۰۲} - \text{cpi در سال ۱۴۰۳}}{\text{cpi در سال ۱۴۰۲}} \times ۱۰۰$$

$$= ۲۰ = \frac{\text{cpi}_{۱۴۰۳} - ۱۲۵}{۱۲۵} \times ۱۰۰$$

$$\Rightarrow ۱۰۰ = (\text{cpi}_{۱۴۰۳} - ۱۲۵) \times ۴ \Rightarrow ۱۰۰ = ۴\text{cpi}_{۱۴۰۳} - ۵۰۰$$

$$۶۰۰ = ۴\text{cpi}_{۱۴۰۳} \Rightarrow \text{cpi}_{۱۴۰۳} = ۱۵۰ \text{ واحد پولی}$$

۲۵. در یک کشور فرضی نرخ بیکاری ۲۰٪ است. اگر جمعیت بیکار ۷ میلیون نفر و جمعیت غیرفعال ۹ میلیون نفر باشد، جمعیت فعال چند میلیون نفر است؟

۱) ۳۸

۲) ۳۵

۳) ۲۸

۴) ۵۳

۲

پاسخ

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times ۱۰۰$$

$$\frac{۲۰}{۱۰۰} = \frac{۷}{x} = ۲۰x = ۷۰۰$$

$$x = \frac{۷۰۰}{۲۰} = ۳۵ \text{ میلیون نفر}$$

فصل

فصل ۳: اقتصاد رشد و پیشرفت

واحد یادگیری

درس ۸: رکود، بیکاری و فقر

زیرواحد یادگیری

نرخ بیکاری

حیطه شناختی

پیشرفته

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

۲۶. به‌جز همه گزینه‌ها از عوامل مهم پیشرفت و گسترش زبان و ادبیات فارسی از قرن سوم تا میانه قرن پنجم محسوب می‌شود.

- ۱) توسعه مدارس و مراکز تعلیم
- ۲) لشکرکشی‌ها و فتوحات غزنویان
- ۳) شکل‌گیری انجمن‌های ادبی مردمی در غالب شهرها
- ۴) گرایش شاهان در جلب عالمان و ادیبان به دربار

۳. گزینه‌های «۱»، «۲» و «۴» همگی از عوامل پیشرفت و گسترش زبان فارسی در دوره یادشده‌اند.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

۲۷. هر یک از توضیحات زیر، به ترتیب معرف کدام شاعر است؟
 الف) تحت تأثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است و سخنان او یادآور سروده‌های سخنوران قرن چهارم است.
 ب) ضمن علاقه‌مندی به سرودن غزل‌های لطیف و زیبا، در آوردن مضامین دقیق در غزل بسیار کوشید.

۱) انوری، ناصر خسرو

۲) ناصر خسرو، انوری

۳) سنایی، نظامی

۴) نظامی، سنایی

۲) مورد «الف» در ارتباط با ناصر خسرو قبادیانی و مورد «ب» مربوط به انوری است.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

مقدماتی

۲۸. از مراکز مهم ادبی در نیمه دوم قرن ششم می‌توان به حوزه اشاره کرد که بزرگانی چون در آن، در تجدید سبک شعر فارسی بسیار تأثیرگذار بودند.

۱) عراق عجم، خاقانی

۲) آذربایجان، خاقانی

۳) آذربایجان، جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی

۴) عراق عجم، جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی

پاسخ

۴. مرکز ادبی مهم دیگری که در نیمه دوم قرن ششم در شکل‌گیری شیوه خاصی از شعر فارسی مؤثر بود، حوزه ادبی فارس و نواحی مرکزی (عراق عجم) است. در این حوزه ادبی، شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ... ظهور کردند که در تجدید سبک بسیار تأثیرگذار بودند؛ از جمله آنان، جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی است.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

۲۹. چند مورد از موارد زیر، از مضامین برجسته شعر فارسی در نیمه

دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم هجری است؟

الف) واقع‌بینی و امید فراوان به بهبود شرایط

ب) بیان ناخرسندی فرزندگان از اوضاع زمانه

پ) طرح نابسامانی‌های اجتماعی

ت) شکایت از روزگار

۱) یک

۲) دو

۳) سه

۴) چهار

پاسخ

۳) بدبینی شاعران نسبت به دنیا و بریدن از آن، شکایت از روزگار،

بیان ناخرسندی فرزندگان از اوضاع زمانه خویش و طرح

نابسامانی‌های اجتماعی از مضامین برجسته شعر این دوره است.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

۳۰. نثر کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

- ۱) بندگان من، مرا پرستید و مرا خوانید و مرا دانید که آفریدگار منم؛ کردگار نامدار، بنده‌نواز آمرزگار منم.
- ۲) او را فرزندان در رسیدند و از کسب و حرفت اعراض نمودند و دست اسراف به مال او دراز کردند.
- ۳) اوج دولت آن خاندان، ایام ملک او بود و اسباب تمنّ و علل ترقّع در غایت ساختگی بود.
- ۴) وقتی از اوقات، به حکم محرّکات نوائب و معقّبات مصائب در عرصات بقاع، عزم انتجاع کردم.

پاسخ

- ۱ متن گزینه «۱» نثر موزون و سه گزینه دیگر نثر فنی‌اند. موسیقی پایان جملات در گزینه «۱» و کلمات به کار رفته در سه گزینه دیگر نیز می‌توانند در تشخیص گزینه درست کارآمد باشند.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

مقدماتی

۳۱. به کارگیری سجع، ویژگی اصلی کدام نثر است و آثار چه کسی، سرآمد همه آثار است که به این شیوه، نوشته شده‌اند؟

۱. مصنوع، خواجه عبدالله انصاری

۲. مصنوع، سعدی

۳. موزون، سعدی

۴. موزون، خواجه عبدالله انصاری

۴. ویژگی اصلی نثر موزون به کارگیری سجع است خواجه عبدالله انصاری این شیوه نثر را به کمال رساند.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

۳۲. از دیدگاه تاریخ ادبیات، در میان موارد مشخص شده، چند مورد نیازمند اصلاح است؟

«در نیمه قرن پنجم با دوره بلوغ نثر پارسی مواجه می‌شویم. در این دوره، تألیف کتاب در موضوع‌های گوناگون علمی کاهش یافت و نثر فنی به کمال رسید و نثر مصنوع هم رایج شد.»

۱ یک

۲ دو

۳ سه

۴ چهار

پاسخ

۲. در نیمه قرن پنجم با دوره بلوغ آن [نثر پارسی] مواجه می‌شویم ... در این دوره تألیف کتاب در موضوع‌های گوناگون علمی رواج یافت و نثر ساده به کمال رسید و نثر مصنوع هم رایج شد.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

پیشرفته

۳۳. کدام بیت از نظر ردیف و قافیه نمی‌تواند متعلق به سده پنجم و ششم هجری باشد؟

- ۱) از دو عالم دامن جان در کشم هر صبحدم
پای نومییدی به دامن در کشم هر صبحدم
- ۲) اندر آ ای جان که در پای تو جان خواهم فشاند
دستیاری کن که دستی بر جهان خواهم فشاند
- ۳) چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست
سخن‌شناس نه‌ای جان من خطا اینجاست
- ۴) عیسی لب است یار و دم از من دریغ داشت
بیمار او شدم قدم از من دریغ داشت

۳ به‌کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر از ویژگی‌های ادبی شعر سده پنجم و ششم هجری است. در گزینه «۳» ردیف «است» دشوار نیست پس نمی‌تواند مربوط به این دوره باشد.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

پیشرفته

۳۴. از نظر قلمرو فکری، همهٔ بیت‌ها با یکی از مفاهیم مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی همراه شده‌اند به جز

۱) نیست اقلیم سخن را بهتر از من پادشا

در جهان ملک سخن راندن مسلّم شد مرا

۲) مگر به ساحت گیتی نماند بوی وفا

که هیچ اُنس نیامد ز هیچ اِنس مرا

۳) دل صید زلف اوست به خون در نکوتر است

وان صید کان اوست نگون سر نکوتر است

۴) در ساحت زمانه ز راحت نشان مخواه

ترکیب عافیت ز مزاج جهان مخواه

۳) مفهوم گزینهٔ «۱» مفاخره و مفهوم گزینه‌های «۲» و «۴» شکایت و انتقاد اجتماعی است.
در گزینهٔ «۳» با مضمونی عاشقانه روبه‌رویم.

۳۵. خطّ عروضی کدام مصراع، کاملاً درست است؟

① ابر آمد و باز بر سر سبزه گریست: آب را مَدُ باز بَر سَرِ سَب زه
گِ رِست

② می خوردن و شاد بودن آیین من است: می خُر دَن شاد بو دَن آ
بی نِ مَ نَسْت

③ عمرت تا کی به خودپرستی گذرد: عُم رَت تا کِی به خود پَ رَس
تِ گُ دَرَد

④ زان پیش که بر سرت شبیخون آرند: زان پیش کِ بَر سَر رَت شَ
بی خو نا رَند

پاسخ

④ صورت درست دیگر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: آب را مَدُ باز بَر سَرِ سَب زِ گِ رِست

گزینه «۲»: می خُر دَن شاد بو دَن آ بی نِ مَ نَسْت

گزینه «۳»: عُم رَت تا کِی به خُد پَ رَس تِ گُ دَرَد

۳۶. در همه بیت ها حدّ اقل یک «و» پیدا می شود که در خطّ عروضی دیده نمی شود، به جز

۱) تا نسوزد خویش را یک بارگی

کی تواند رست از غم خوارگی

۲) ماهی از دریا چو بر صحرا فتد

می تپد تا بوک در دریا فتد

۳) عشق اینجا آتش است و عقل دود

عشق کامد در گریزد عقل زود

۴) گفت هر جامه سزای دوست نیست

هیچ جامه بهترم از پوست نیست

۴ «و» در موارد زیر در خط عروضی حذف می شود:

گزینه «۱»: خویش، غم خوارگی (خوانده نمی شود)

گزینه «۲»: چو (مصوّت کوتاه می شود و به شکل «چُ» خوانده می شود)

گزینه «۳»: و (مصوّت کوتاه می شود و به شکل «تُ» خوانده می شود)

۳۷. تعداد ارکان کدام بیت با بیت «هر دم از این باغ بری می‌رسد/

تازه‌تر از تازه‌تری می‌رسد» برابر نیست؟

۱) سوختی جانم چه می‌سازی مرا

بر سر افتادم چه می‌تازی مرا

۲) دل ببرد از من بتی زیبا نگاری

ماه‌رویی سروقدی گل‌عزاری

۳) جهان را نیست جز مردم شکاری

نه جز خور هست کس را نیز کاری

۴) فروکوفت پیری پسر را به چوب

بگفت ای پدر بی‌گناهم مکوب

پاسخ

۴. تقطیع‌ها را با هم ببینیم:

هر دم از این باغ بری می‌رسد: - U U - / - U U - / - U -

گزینه «۱»: - U - / - - U - / - - U -

گزینه «۲»: - U - / - - U - / - - U -

گزینه «۳»: - U / - - - U / - - - U

گزینه «۴»: - U / - - U / - - U / - - U

ملاحظه می‌شود که به‌جز بیت «۴» که چهار رکن دارد، بقیه گزینه‌ها

و بیت صورت سؤال از «۳» رکن تشکیل شده است.

۳۸. در تمامی ابیات به جز حذف همزه دیده می‌شود.

۱) چو برخواند کسی این داستان را

بداند عیب‌های این جهان را

۲) بر این پیمان فراوان سال بگذشت

ز دل‌ها یاد این احوال بگذشت

۳) چو قامت برکشید آن سرو آزاد

که بودش تن ز سیم و دل ز پولاد

۴) به نیکی یافت آگاهی ز دختر

که هم رویش نکو بود و هم اختر

۱) حذف همزه در دیگر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: بَ رین

گزینه «۳»: کِ شی دان

گزینه «۴»: هَ مَخ تر

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۹: موازنه و ترصیع

آرایه‌های ادبی

۳۹. کدام عبارت «ترصیع» دارد؟

- ① کار ایشان تو بساز که دیگران نسازند، ایشان را تو نواز که دیگران ننوازند.
- ② ای کریمی که بخشنده عطایی و ای حکیمی که پوشنده خطایی.
- ③ بر هر که داغ محبت خود نهادی، خرمن وجودش را به باد نیستی در دادی.
- ④ مخلصان به محبت تو می‌نازند و عاشقان به سوی تو می‌تازند.

پاسخ

- ② «ترصیع» تقابل سجع‌های متوازی است و این تقابل فقط در عبارت گزینه «۲» به شکل کامل اتفاق افتاده است.

۴۰. موازنه، آرایه کدام یک از ابیات زیر است؟

- ۱) عشق او باز اندر آوردم به بند
کوشش بسیار نآمد سودمند
- ۲) زشت باید دید و انگارید خوب
زهر باید خورد و انگارید قند
- ۳) عشق را خواهی که تا پایان بری
بس که بپسندید باید ناپسند
- ۴) توسنی کردم ندانستم همی
کز کشیدن تنگ‌تر گردد کمند

پاسخ

- ۲ «موازنه» تقابل سجع‌های متوازی و متوازن در دو مصراع است که فقط در بیت گزینه «۲» وجود دارد.

۴۱. هر یک از کلمات مشخص شده در مصراع دوم، با کلمه متناظر

خود در مصراع اول، به ترتیب، چه نوعی سجعی می‌سازند؟

«ابر نیسان باغ را در لؤلؤی لالا گرفت

باد بستان دشت را در عنبر سارا گرفت»

۱ متوازی، متوازی، متوازن

۲ متوازن، متوازن، متوازی

۳ متوازی، متوازن، متوازی

۴ متوازن، متوازی، متوازن

پاسخ

۳ جفت‌های متقابل بدین شکل آمده‌اند: بستان، نیسان (متوازی) /

دشت، باغ (متوازن) / سارا، لالا (متوازی).

۴۲. با توجه به مفهوم ابیات به جز در گزینه در سایر ابیات، معادلی برای کلمه داخل کمانک یافت می‌شود.

۱) ریگ آموی و درشتی‌های او

زیر پایم پرنیان آید همی (حریر)

۲) آب جیحون از نشاط روی دوست

خنگ ما را تا میان آید همی (نادان)

۳) ای بخارا شاد باش و دیر زی

میر زی تو شادمان آید همی (سوی)

۴) آفرین و مدح سود آید همی

گر به گنج اندر زیان آید همی (ستایش)

۲) کلمات مترادف از هر بیت برای کلمه داخل کمانک به‌ترتیب پرنیان، زی و مدح هستند. «نادان» در بیت گزینه «۲» معادلی در بیت ندارد. در این بیت، «خنگ» به معنای «اسب سفید» است.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

معنی واژه

مقدماتی

۴۳. در متن زیر، معنای واژگان مشخص شده به ترتیب چیست؟
 «آن سه که طالب آند فراخی معیشت است و رفعت منزلت و رسیدن به ثواب آخرت؛ و آن چهار که به وسیلت آن بدین اغراض توان رسید، الفغدن مال است از وجه پسندیده.»

۱) زندگانی، اهداف، اندوختن

۲) زندگانی، اهداف، هدر دادن

۳) زیست، آزار، کسب کردن

۴) زیست، آزار، جمع کردن

۱) معیشت به معنی «زندگانی»، اغراض به معنی «اهداف» و الفغدن به معنای «اندوختن» است. در گزینه «۲» معنای «الفغدن» و در گزینه‌های «۳» و «۴» معنای «اغراض» نادرست آمده است.

۴۴. کدام بیت با بیت «ما برون را ننگریم و قال را/ ما درون را بنگریم و حال را» تناسب مفهومی بیشتری دارد؟

۱) طالب هر چیز ای یار رشید

جز همان چیزی که می‌جوید ندید

۲) باده در جوشش، گدای جوش ماست

چرخ در گردش، اسیر هوش ماست

۳) ما که باطن بین جمله کشوریم

دل بینیم و به ظاهر ننگریم

۴) این جهان کوه است و فعل ما ندا

سوی ما آید نداها را صدا

پاسخ

۳) مفهوم «بیت سوال» عدم توجه به سخن و کلام و توجه به احوالات درونی افراد است که این مفهوم فقط در گزینه «۳» (خصوصاً مصراع دوم) قابل ملاحظه است.

درس ۱۴: میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقیان

درس ۱۰: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن

قربانیت معنایی

پیشرفته

۴۵. گلایه شاعر در بیت «خاقانی از این طالع خود کام چه جویی؟/

کاو چاشنی کام به کامت نرسانید» به کدام بیت نزدیک‌تر است؟

۱) چون بخت نیک‌انجام را با ما به کَلّی صلح شد

بگذار تا جان می‌دهد بدگوی بدفرجام را

۲) بی بخت چه فن سازم تا برخورد از وصلت

بی‌مایه زبون باشد هرچند که بستیزد

۳) اگر برآورد بخت به تخت پادشاهی

نه چنان که بنده باشم همه عمر در رکیت (رکیب: رکاب)

۴) نکویی کن که دولت بینی از بخت

مبـر فرمان بدگوی بدآموز

۲) مفهوم بیت صورت سؤال، گلایه از بخت و اقبال بد است که این

مفهوم فقط در گزینه «۲» دیده می‌شود. در دیگر گزینه‌ها با آن که

کلمه «بخت» آمده است، ولی مفاهیم از مفهوم گفته‌شده دور هستند.

۴۶. عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي التَّرْجَمَةِ:

﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ﴾

- ۱) و آن هنگامی که مؤمنان با گروه‌ها (ی دشمن) روبه‌رو شدند، گفتند: این همان است که خدا به ما وعده داد.
- ۲) و هنگامی که افراد باایمان، گروه‌ها (ی دشمن) را دیدند، گفتند: این، چیزی است که خدا به ما وعده داده است.
- ۳) و به هنگام روبه‌رو شدن مؤمنان با گروه‌ها (ی دشمنان)، آنها گفتند: این همان چیزی است که خدا به ما وعده داده است.
- ۴) و زمانی که مؤمنان گروه‌ها (ی دشمن) را مشاهده کردند، گفتند: این همان وعده خداوند به ما است.

پاسخ

- ۲) «رأى» فعل ماضی به معنای دیدند، است (رد گزینه‌های «۱» و «۳»)/ وعدَ: فعل ماضی است (رد گزینه «۴»)

۴۷. عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي التَّرْجَمَةِ: «أُرِيدُ أَدْوِيَةً مِنَ الصِّيدَلِيَّةِ مِنْهَا حُبُوبٌ مُسَكَّنَةٌ لِلصُّدَاعِ، قُطْنٌ طَبِّيٌّ وَ مَرَهْمٌ لِيَجْلِدِي.»

- ۱) از داروخانه داروهایی را می‌خواهم که از جمله آنها، قرص‌هایی مسکن برای سردرد، پنبه طبّی و پمادی برای پوستم است.
- ۲) داروهایی را که از داروخانه خواستم، عبارتند از قرص مسکن برای سردرد، دماسنج پزشکی و پماد پوستی.
- ۳) از داروخانه‌دار، داروهایی را می‌خواهم، از جمله آنها قرص‌های آرام‌بخش، پنبه طبّی و پمادی برای سوختگی پوستم است.
- ۴) داروهایی را از داروخانه‌دار درخواست کردم که از جمله آنها قرص‌های آرام‌بخش برای سردردم، دماسنج و پماد سوختگی پوستی است.

۱ «الصِّيدَلِيَّة» به معنای داروخانه و «الصِّيدَلِيّ» به معنای داروخانه‌دار است (رد گزینه‌های «۳» و «۴») / «أُرِيدُ» فعل مضارع است (رد گزینه‌های «۲» و «۴») / قطن: پنبه (رد گزینه‌های «۲» و «۴») / سوختگی در گزینه‌های «۳» و «۴» زائد است / «صداع» در گزینه «۳» ترجمه نشده است.

۴۸ عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي التَّرْجَمَةِ: «رَبِّمَا يَسْتَطِيعُ الْبَشَرُ أَنْ يَسْتَعِينَ مِنْ تِلْكَ الْمَصَابِيحِ الْبَحْرِيَّةِ لِإِنَارَةِ الْمُدُنِ.»

- ۱) شاید انسان‌ها بتوانند از آن چراغ‌های دریایی برای روشن کردن شهرها استفاده نمایند.
- ۲) آدمی شاید قادر شود که به کمک آن چراغ‌های دریایی شهرها را روشن کند.
- ۳) ممکن است که روزی بشریت بتواند از این چراغ‌های دریایی کمک بگیرد تا شهرها را روشن کند.
- ۴) چه‌بسا بشر بتواند از آن چراغ‌های دریایی برای روشن نمودن شهرها کمک بگیرد.

پاسخ

۴ «البشر» مفرد است و نیز به معنای بشریت نیست. (رد گزینه‌های «۱» و «۳») / «تلك»: آن (رد گزینه «۳») / «أن يستعين» فعل است. (رد گزینه «۲»)، ضمناً در گزینه «۱» معنای لغوی آن نادرست است. / «إنارة» مصدر است، نه فعل. (رد گزینه «۳»)

۴۹. عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي التَّرْجَمَةِ:

«لَا بُدَّ مِنْ تَأْلِيفِ كِتَابٍ عَظِيمٍ لِإِحْصَاءِ الْمَنَاطِقِ الْجَذِبِ السِّيَاحِيِّ فِي بِلَادِنَا».

- ① ناگزیر از تألیف یک کتاب بزرگ برای معرفی مناطق دارای جاذبه جهانگردی در کشورمان هستیم.
- ② چاره‌ای جز تألیف یک کتاب بزرگ برای سرشماری مناطق دارای جاذبه برای گردشگران در کشورمان نیست.
- ③ هیچ گریزی از تألیف کتابی بزرگ برای شمارش مناطق دارای جاذبه گردشگری در کشورمان نیست.
- ④ ناگزیر هستیم که کتابی بزرگ برای شمارش مناطقی از کشورمان که دارای جاذبه جهانگردی هستند، تألیف کنیم.

پاسخ

- ③ در ترجمه «لَا بُدَّ» اشاره‌ای به «ما» نشده است. (رد گزینه‌های «۱» و «۴») / «إِحْصَاء» به معنای «معرفی» نیست. (رد گزینه «۱») / «برای گردشگران» در عبارت عربی وجود ندارد. (رد گزینه «۲») / نحوه ترجمه عبارت پایانی در گزینه «۴» نادرست است.

۵۰ عَيْنِ الْخَطَا فِي التَّرْجَمَةِ:

- ① النَّدَمُ عَلَى السَّكُوتِ خَيْرٌ مِنَ النَّدَمِ عَلَى الْكَلَامِ: پشیمانی بر سکوت بهتر از پشیمان شدن بر سخن گفتن است.
- ② أَكْبَرُ الْحَقِّ الْإِغْرَاقُ فِي الْمَدْحِ وَ الدَّمُّ: نادانی بزرگ آن است که در ستایش یا نکوهش زیاده روی کنیم.
- ③ إِنَّهُ هُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ: همانا او همان کسی است که توبه را از بندگان می پذیرد.
- ④ لَا نَمْلِكُ لِنَفْسِنَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ: ما مالک سودی برای خودمان نیستیم، مگر آنچه که خداوند خواسته است.

پاسخ

- ② در این عبارت چند اشتباه وجود دارد؛ اولاً «أكبر» به معنای بزرگترین است و جابه جایی آن نیز نادرست است. ثانیاً «الإغراق» فعل نیست. ثالثاً بین مدح - ذمّ حرف واو به کار رفته است، نه «یا».

۵. عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي التَّعْرِيبِ:

«آیا می‌دانی که قلعه والی در کجا واقع است؟»:

① هَلْ تَعْلَمِينَ أَيْنَ تَقَعُ قَلْعَةُ الْوَالِي؟

② أ تَعْلَمَنَ أَيْنَ وَقَعَت قَلْعَةُ الْوَالِي؟

③ هَلْ تَعْلَمُ أَيْنَ وَقَعَ قَلْعَةُ الْوَالِي؟

④ أ يَعْلَمُ أَيْنَ تَقَعُ قَلْعَةُ الْوَالِي؟

پاسخ

① فعل مفرد است (رد گزینه «۲») از طرفی مخاطب است. (رد گزینه

«۴») / «واقع است» در زمان حال است. (رد گزینه‌های «۲» و «۳»)

۵۲

إِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

لقد كانت لإيران آثار و معالم تاريخية قد سببت تسجيلها في قائمة التراث العالمي لأنها تجذب كثيراً من السياح إليها. وبلادنا تأثير بارز في تلاقؤ الثقافة، خاصة الثقافة الإسلامية. من أهم هذه الموارد، أشعار الشعراء الكبار مثل حافظ، سعدی و مولوی التي تُرجمت إلى عديد من لغات العالم و هم لم يكسبوا (كسب نکردند) هذه الشهرة العالمية إلا بسبب الإنسانية التي نساها في أبياتهم و هم شاركوا في معالجة أمراض عصرهم الروحية عن طريق النقد الذي ضمته غزلياتهم و قصائدهم.

كيف شارك الإيرانيون في تقدم الثقافات؟

۱) ينقد الثقافات الموجودة الأخرى.

۲) بمعالجة الأمراض الجسدية في العالم.

۳) بتربية أصحاب العلم و العمل.

۴) بتقديم و تأليف الآثار القيمة.

پاسخ

۴ ترجمه متن:

ایران دارای آثار و نشانه‌های تاریخی بوده که باعث ثبت آنها در لیست میراث جهانی شده است، زیرا آنها بسیاری از گردشگران را به سوی خود جذب می‌نماید. و کشور ما تأثیر آشکاری در درخشیدن فرهنگ به‌ویژه فرهنگ اسلامی داشته است. از مهم‌ترین این میراث‌ها، اشعار شاعران بزرگ مثل حافظ، سعدی و مولوی است که به تعدادی از زبان‌های جهان ترجمه شده است. آنها این شهرت جهانی را به دست نیاوردند مگر به‌خاطر انسانی‌تی که در ابیات آنها می‌بینیم. و آنها در درمان بیماری‌های روحی عصر خویش از طریق انتقادی که در غزلیات و قصیده‌هایشان هست، مشارکت داشته‌اند. باید دقت داشت که هرچند ممکن است عبارت سوم عبارتی صحیح باشد، ولی در این متن اشاره‌ای به آن نشده است.

در متن در مورد نقد وضعیت جامعه سخن گفته است، ولی به نقد فرهنگ‌های دیگر اشاره نشده است، همچنین به بیماری‌های جسمی اشاره نشده است. (رد گزینه‌های «۱» و «۲»)

۵۳

إِقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

لقد كانت لإيران آثار و معالم تاريخية قد سببت تسجيلها في قائمة التراث العالمي لأنها تجذب كثيراً من السياح إليها. و بلادنا تأثير بارز في تلاقؤ الثقافة، خاصة الثقافة الإسلامية. من أهم هذه الموارد، أشعار الشعراء الكبار مثل حافظ، سعدی و مولوی التي تُرجمت إلى عديد من لغات العالم و هم لم يكسبوا (كسب نکردند) هذه الشهرة العالمية إلا بسبب الإنسانية التي نساها في أبياتهم و هم شاركوا في معالجة أمراض عصرهم الروحية عن طريق النقد الذي ضمنت غزلياتهم و قصائدهم.

كيف أراد شعراؤنا أن يحلوا مشكلات أمّتهم؟ عن طريق

۱) رفع ثقافة الشعب و تعليمهم

۲) إشاعة غزلياتهم و إيجاد روح الحب

۳) نقد شخصية المجتمع و بيان أمراضه الروحية

۴) ترجمة أشعارهم إلى لغات أخرى

پاسخ

۳) ترجمة متن:

ایران دارای آثار و نشانه‌های تاریخی بوده که باعث ثبت آنها در لیست میراث جهانی شده است، زیرا آنها بسیاری از گردشگران را به سوی خود جذب می‌نماید. و کشور ما تأثیر آشکاری در درخشیدن فرهنگ به‌ویژه فرهنگ اسلامی داشته است. از مهم‌ترین این میراث‌ها، اشعار شاعران بزرگ مثل حافظ، سعدی و مولوی است که به تعدادی از زبان‌های جهان ترجمه شده است. آنها این شهرت جهانی را به دست نیاوردند مگر به‌خاطر انسانی‌تی که در ابیات آنها می‌بینیم. و آنها در درمان بیماری‌های روحی عصر خویش از طریق انتقادی که در غزلیات و قصیده‌هایشان هست، مشارکت داشته‌اند. دقیقاً در انتهای متن به روش برطرف کردن این مشکل اشاره شده است.

شاعران ما چگونه خواستند که مشکلات امتشان را حل کنند؟ از راه

.....

- گزینه «۱»: بالا بردن فرهنگ ملت و آموزش به آنها.
- گزینه «۲»: گسترش (رواج) غزلیاتشان و ایجاد روحیه دوستی و عشق.
- گزینه «۳»: نقد شخصیت جامعه و بیان امراض روحی‌اش.
- گزینه «۴»: ترجمه اشعارشان به زبان‌های دیگر.

۵۴

اقرأ النصّ التّالي بدقّة ثمّ أجب عن الأسئلة بما يُناسب النصّ:

لقد كانت لإيران آثار و معالم تاريخيّة قد سبّبت تسجيلها في قائمة التّراث العالميّ لأنّها تجذبُ كثيراً مِنَ السّياح إليها. و لبلادنا تأثير بارز في تلاكؤ الثقافة، خاصّة الثقافة الإسلاميّة. مِنْ أهمّ هذه الموارِث، أشعار الشّعراء الكبار مثل حافظ، سعديّ و مولويّ التي تُرجمت إلى عديد مِنْ لغات العالم و هم لم يَكسبوا (كسب نكردند) هذه الشّهرة العالميّة إلّا بسبب الإنسانيّة التي نُشاهدها في أبياتهم و هم شارَكوا في مُعالجة أمراض عصرهم الرّوحية عن طريق النّقد الذي ضَمَنَتَه غزلياتهم و قصائدهم.

لماذا اكتسب شعراؤنا شهرةً عالميّةً؟

- ۱) بسبب كلام الغربيين حول آثارهم.
- ۲) بسبب ترجمة آثارهم و أبياتهم إلى سائر اللّغات.
- ۳) لأنّ أشعارهم مملوءة بالقضايا الإنسانيّة التي لا تختصُّ بأمة واحدة.
- ۴) لأنّ في أشعارهم أمراض عصرهم و الآخرون أرادوا أن يعرفوها.

پاسخ

۳ ترجمه متن:

ایران دارای آثار و نشانه‌های تاریخی بوده که باعث ثبت آنها در لیست میراث جهانی شده است، زیرا آنها بسیاری از گردشگران را به سوی خود جذب می‌نماید. و کشور ما تأثیر آشکاری در درخشیدن فرهنگ به‌ویژه فرهنگ اسلامی داشته است. از مهم‌ترین این میراث‌ها، اشعار شاعران بزرگ مثل حافظ، سعدی و مولوی است که به تعدادی از زبان‌های جهان ترجمه شده است. آنها این شهرت جهانی را به دست نیاوردند مگر به‌خاطر انسانی‌تی که در ابیات آنها می‌بینیم. و آنها در درمان بیماری‌های روحی عصر خویش از طریق انتقادی که در غزلیات و قصیده‌هایشان هست، مشارکت داشته‌اند. چرا شاعران ما شهرتی جهانی کسب کردند؟ (گزینه «۳» به صراحت در متن آمده است.)

ترجمه گزینه‌ها:

گزینه «۱»: به سبب سخن غربیان پیرامون آثارشان.

گزینه «۲»: به دلیل ترجمه آثارشان و ابیاتشان به سایر زبان‌ها.
 گزینه «۳»: زیرا اشعارشان پُر از قضایا (اتفاقات) انسانی است که به
 امتی واحد اختصاص ندارد.
 گزینه «۴»: زیرا در اشعارشان بیماری‌های زمانشان است و دیگران
 خواستند که آن‌ها را بشناسند.

۵۵ اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

لَقَدْ كَانَتْ لِإِيرَانَ آثَارٌ وَمَعَالِمٌ تَارِيخِيَّةٌ قَدْ سَبَّبَتْ تَسْجِيلَهَا فِي قَائِمَةِ التُّرَاثِ الْعَالَمِيِّ لِأَنَّهَا تَجْذِبُ كَثِيرًا مِنَ السَّيَّاحِ إِلَيْهَا. وَ لِإِيلَادِنَا تَأْثِيرٌ بَارِزٌ فِي تَلَاوُلِ الثَّقَافَةِ، خَاصَّةً الثَّقَافَةُ الْإِسْلَامِيَّةُ. مِنْ أَهَمِّ هَذِهِ الْمَوَارِثِ، أَشْعَارُ الشُّعْرَاءِ الْكِبَارِ مِثْلَ حَافِظٍ، سَعْدِيِّ وَ مَوْلَوِيِّ الَّتِي تُرْجِمَتْ إِلَى عَدِيدٍ مِنْ لُغَاتِ الْعَالَمِ وَ هُمْ لَمْ يَكْسِبُوا (كَسَبَ نَكْرَدَنْد) هَذِهِ الشُّهُرَةَ الْعَالَمِيَّةَ إِلَّا بِسَبَبِ الْإِنْسَانِيَّةِ الَّتِي نُشَاهِدُهَا فِي أَبْيَاتِهِمْ وَ هُمْ شَارَكُوا فِي مُعَالَجَةِ أَمْرَاضِ عَصْرِهِمُ الرُّوحِيَّةِ عَنْ طَرِيقِ النِّقْدِ الَّذِي ضَمَّنَتْهُ غَزَلِيَاتُهُمْ وَ قِصَائِدُهُمْ.

عَيِّنِ الْخَطَأَ فِي عِلَامَاتِ إِعْرَابِ الْكَلِمَاتِ:

«قَدْ سَبَّبَتْ تَسْجِيلَهَا فِي قَائِمَةِ التُّرَاثِ الْعَالَمِيِّ.»

۱ سَبَّبَتْ - تَسْجِيلٌ - التُّرَاثُ

۲ تَسْجِيلٌ - قَائِمَةٌ - الْعَالَمِيُّ

۳ سَبَّبَتْ - التُّرَاثُ - الْعَالَمِيُّ

۴ قَدْ - سَبَّبَتْ - قَائِمَةٌ

۱ ترجمه متن:

ایران دارای آثار و نشانه‌های تاریخی بوده که باعث ثبت آنها در لیست میراث جهانی شده است، زیرا آنها بسیاری از گردشگران را به سوی خود جذب می‌نماید. و کشور ما تأثیر آشکاری در درخشیدن فرهنگ به‌ویژه فرهنگ اسلامی داشته است. از مهم‌ترین این میراث‌ها، اشعار شاعران بزرگ مثل حافظ، سعدی و مولوی است که به تعدادی از زبان‌های جهان ترجمه شده است. آنها این شهرت جهانی را به دست نیاوردند مگر به‌خاطر انسانیتی که در ابیات آنها می‌بینیم. و آنها در درمان بیماری‌های روحی عصر خویش از طریق انتقادی که در غزلیات و قصیده‌هایشان هست، مشارکت داشته‌اند. با توجه به معنا واضح است که «تَسْجِيلٌ» مفعول است و لذا باید فتحه بگیرد، از طرفی «التُّرَاثُ» مضاف‌إلیه است و باید کسره بگیرد.

۵۶

اقرأ النصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

لقد كانت لإيران آثار و معالم تاريخية قد سببت تسجيلها في قائمة التراث العالمي لأنها تجذب كثيراً من السياح إليها. و بلادنا تأثير بارز في تلاقؤ الثقافة، خاصة الثقافة الإسلامية. من أهم هذه الموارد، أشعار الشعراء الكبار مثل حافظ، سعدی و مولوی التي تُرجمت إلى عديد من لغات العالم و هم لم يكسبوا (كسب نکردند) هذه الشهرة العالمية إلا بسبب الإنسانية التي نساهاها في أبياتهم و هم شاركوا في معالجة أمراض عصرهم الروحية عن طريق النقد الذي ضمته غزلياتهم و قصائدهم.

عين الصحيح في الإعراب و التحليل الصرفي للكلمات المعينة في النص:

- ۱ تأثیر: اسم، مفرد مؤنث (جمعه: تأثیرات)، مصدر / فاعل و مرفوع
- ۲ نشاهد: فعل مضارع، مزيد ثلاثي من مصدر مُشاهدة، للمتكلم مع الغير
- ۳ شاركوا: فعل أمر، للجمع المذكر، مصدره: مُشاركة و مضارعه: يُشاركون
- ۴ ضمنت: فعل ماضٍ، للمفرد المؤنث الغائب، مصدره: ضمانه

پاسخ

۲ ترجمه متن:

ایران دارای آثار و نشانه‌های تاریخی بوده که باعث ثبت آنها در لیست میراث جهانی شده است، زیرا آنها بسیاری از گردشگران را به سوی خود جذب می‌نماید. و کشور ما تأثیر آشکاری در درخشیدن فرهنگ به‌ویژه فرهنگ اسلامی داشته است. از مهم‌ترین این میراث‌ها، اشعار شاعران بزرگ مثل حافظ، سعدی و مولوی است که به تعدادی از زبان‌های جهان ترجمه شده است. آنها این شهرت جهانی را به دست نیاوردند مگر به‌خاطر انسانی‌تی که در ابیات آنها می‌بینیم. و آنها در درمان بیماری‌های روحی عصر خویش از طریق انتقادی که در غزلیات و قصیده‌هایشان هست، مشارکت داشته‌اند. بررسی گزینه‌ها:

در گزینه «۱»: «تأثیر» مذکر است و ضمن این که این جمله فعلیه نیست که این واژه بتواند فاعل باشد.

در گزینه «۳»: «شارکوا» فعل ماضی است و مضارع آن «یُشارِکون» است!

در گزینه «۴»: مصدر این فعل «تَضمین» است، زیرا فعل مزید است.

۵۷ عین الاسم له صفة و مضاف إليه معاً:

- ① ما قَسَمَ اللهُ شَيْئاً لِلْعِبَادِ أَفْضَلَ مِنْ الْعَقْلِ!
- ② قُصُورُ السَّاسَانِيِّينَ الْقَدِيمَةُ تَقَعُ فِي الْعِرَاقِ!
- ③ الْبُحْتُرِيُّ مِنْ أَكْبَرِ شُعَرَاءِ الْعَرَبِ فِي الْمَاضِي!
- ④ إِنَّ سَلْمَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ (ص) أَصْلُهُ مِنْ إِصْفَهَانَ!

پاسخ

۲ در ترکیباتی که یک اسم هم صفت دارد و هم مضاف‌الیه، به دو نکته باید توجه داشت: اولاً در این ترکیبات حتماً اسم آخر (صفت)، «ال» دارد. ثانیاً ترجمه این ترکیبات، برخلاف فارسی است؛ مثلاً «قصور السَّاسَانِيِّينَ الْقَدِيمَةُ» به صورت «کاخ‌های قدیمی ساسانی‌ها» ترجمه می‌شود.

۵۸ عَيْنِ الْمَبْتَدَأِ جَمْعُ التَّكْسِيرِ:

- ① قَرَأَ الطُّلَّابُ الْمُجَدِّونَ قَصِيدَةً رَاضَةً فِي الْمَكْتَبَةِ!
- ② الْوَالِدَانِ رَسَمَا صُورَةً مِنْ أَوْلَادِهِمَا عَلَى الرَّمْلِ!
- ③ مُسَابَقَاتُ كُرَةِ الْقَدَمِ قَدْ انْعَقَدَتْ فِي تِلْكَ الصَّلَاةِ!
- ④ الْأَسْمَاكُ الْمُضِيئَةُ تَحْوِلُ ظِلَامَ الْبَحْرِ إِلَى نَهَارٍ مُضِيٍّ!

پاسخ

④ گزینه «۱» جمله فعلیه است و لذا مبتدا ندارد. در گزینه های «۲» و «۳»، به ترتیب «الوالدان و مسابقات» مبتدا هستند که یکی مثنی و دیگری جمع سالم است. در گزینه «۴»، «الأسماك» جمع مکسر است و نیز مبتدای جمله می باشد.

۵۹ عین غیر المناسب للفراغين:

«..... قَدْ شَجَّعَا الطَّلَابَ في المدرسة.»

① المُدَرِّسَانِ - النَّاجِحِينَ

② المُعَلِّمِينَ - المُجْتَهِدُونَ

③ المُدَرِّسَانِ - المُفْضَلَاءَ

④ المُعَلِّمَانِ - المُؤَدِّبِينَ

پاسخ

۲ دلایل رد گزینه «۲» عبارتند از:

جای خالی اول مبتدا و مرفوع است و علامت رفع، «الف» است، نه «ياء».

ضمن اینکه جای خالی دوم صفت است برای «الطلّاب» که منصوب

است و لذا نباید «واو» بگیرد.

۶۰ عَيِّن ما لیس فیهِ الفاعل و المفعول معاً:

- ① هَلْ تَحْصُلُ بِلَادُنَا عَلَى ثَرَوَةٍ عَظِيمَةٍ مِنَ السَّيَاحَةِ؟
- ② شَهِدَتْ إِيرانُ فِي السَّنَةِ الْمَاضِيَةِ نُمُوًّا مَلْحُوظًا!
- ③ تَجَذَّبُ صَنَاعَاتُنا الْيَدَوِيَّةُ السَّائِحِينَ مِنْ كُلِّ الْعَالَمِ!
- ④ يَرَى بَعْضُ الْمُسَافِرِينَ إِيرانَ بِلَدًا مُمْتَازًا لِلْعُطَلَاتِ!

۱ در گزینه «۱»، مفعول ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- در گزینه «۲»، «إيران» و «نُمُوًّا» به ترتیب فاعل و مفعول هستند.
- در گزینه «۳»، «صناعات» و «السَّائِحِينَ» به ترتیب فاعل و مفعول هستند.
- در گزینه «۴»، «بعض» و «إيران» به ترتیب فاعل و مفعول هستند.

فصل

فصل ۳: ایران در عصر باستان؛ سرآغاز هویت ایرانی

واحد یادگیری

درس ۹: از ورود آریایی‌ها تا پایان هخامنشیان

زیرواحد یادگیری

هخامنشیان؛ بزرگ‌ترین حکومت عصر باستان

حیطه شناختی

پیشرفته

۶۱ کدام یک از موارد زیر درخصوص نبرد ایران و یونان در دوره داریوش بزرگ درست است؟

الف) آتنی‌ها به همراه شورشیان به شهر سارد حمله کردند ولی نتوانستند آنجا را تسخیر کنند.

ب) سپاه داریوش پس از تصرف جزایر دریای اژه وارد خاک یونان شد.

ج) خشایارشا آرزوی پدر را برآورده کرد و آتن را تصرف کرد.

د) یورش ناگهانی یونانیان باعث غافلگیری تیراندازان و شکست ایرانیان شد.

ه) پس از حمله سپاه داریوش، اسپارتی‌ها نیز با آتنی‌ها متحد شدند و به سپاه ایران حمله کردند.

۱) ب- ج

۲) ج- الف

۳) د- ه

۴) ه- ب

پاسخ

۱) الف) آتنی‌ها به همراه شورشیان به سارد حمله کردند و آنجا را آتش زدند.

ب) درست است.

ج) درست است

د) درست است

ه) اسپارتی‌ها در پشتیبانی از آتنی‌ها جدی نبودند.

۶۲ کدام یک از گزینه‌های زیر، به ترتیب و به درستی جدول را تکمیل می‌کند؟

الف	کشته شدن در نزدیکی دامغان
ب	خارج شدن مصر از سلطه هخامنشیان
ج	مرگ مشکوک
د	قتل به دست خدمتکار کاخ

- ۱) داریوش سوم - اردشیر سوم - داریوش دوم - کوروش کبیر
- ۲) داریوش سوم - اردشیر دوم - اردشیر سوم - کمبوجیه
- ۳) داریوش سوم - اردشیر دوم - کمبوجیه - اردشیر سوم
- ۴) داریوش دوم - اردشیر سوم - اردشیر دوم - کمبوجیه

- ۳) الف) کشته شدن در نزدیکی دامغان ← داریوش سوم
- ب) خارج شدن مصر از سلطه هخامنشیان ← اردشیر دوم
- ج) مرگ مشکوک ← کمبوجیه
- د) قتل به دست خدمتکار کاخ ← اردشیر سوم

فصل

فصل ۳: ایران در عصر باستان؛ سرآغاز هویت ایرانی

واحد یادگیری

درس ۹: از ورود آریایی‌ها تا پایان هخامنشیان

زیرواحد یادگیری

هخامنشیان؛ بزرگ‌ترین حکومت عصر باستان

حیطه شناختی

پیشرفته

۶۳ کدام گزینه ترتیب درستی از پایتخت‌های اشکانی در طول زمان ارائه کرده است؟

- ① صدروازه یا تیسفون - شهر نسا - هِکاتم پوئس
- ② شهر نسا - صدروازه - تیسفون یا هِکاتم پوئس
- ③ هِکاتم پوئس - تیسفون - شهر نسا یا صدروازه
- ④ شهر نسا - هِکاتم پوئس یا صدروازه - تیسفون

۴ شهر نسا در ترکمنستان کنونی ← صدروازه یا هِکاتم پوئس ←
تیسفون

فصل ۳: ایران در عصر باستان؛ سرآغاز هویت ایرانی

درس ۱۰: اشکانیان و ساسانیان

اشکانیان

مقدماتی

۶۴ فروپاشی ساسانیان تحت تأثیر عوامل متعددی رخ داد. کدام گزینه ترکیب درستی از عوامل داخلی و خارجی سقوط ساسانیان است؟

- الف) اختلافات داخلی میان پادشاه و اشراف
 ب) هجوم اعراب مسلمان و به تخت نشستن خسرو پرویز
 ج) نارضایتی مردم از نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی
 د) جنگ‌های طولانی با امپراتوری روم و افزایش توان اقتصادی

۱ الف - د

۲ ب - د

۳ الف - ج

۴ الف - ب

پاسخ

۳ بررسی عبارت‌های نادرست:

- ب) به تخت نشستن خسرو پرویز از عوامل سقوط ساسانیان نیست.
 د) از عوامل سقوط ساسانیان، کاهش توان اقتصادی حکومت بود.

۶۵ کدام گزینه عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

در زمان پادشاهی، مزدک به قتل رسید و در زمان
اختلاف و نزاع سیاسی در دربار به اوج خود رسید و در نهایت
باعث شد.

۱) قباد یکم - هرمز چهارم - به قدرت رسیدن خسرو پرویز

۲) خسرو انوشیروان - هرمز چهارم - فرار خسرو پرویز به روم شرقی

۳) قباد یکم - هرمز چهارم - به قدرت رسیدن بهرام چوبین

۴) خسرو انوشیروان - قباد یکم - فرار خسرو پرویز به روم شرقی

پاسخ

۳) در زمان پادشاهی «قباد یکم»، مزدک به قتل رسید. در زمان
«هرمز چهارم» اختلافات به اوج خود رسید و یکی از سرداران
مشهور به نام «بهرام چوبین»، با پشتیبانی بزرگان، علیه پادشاه سر به
شورش برداشت و او را از قدرت برکنار کرد و خود به جای او بر
تخت پادشاهی نشست.

۶۶ اگر در دوره مهرداد یکم اشکانی زندگی می‌کردید شاهد کدام یک از تحولات زیر بودید؟

- ① روی کار آمدن ساسانیان در گوشه‌ای از قلمرو اشکانی
- ② تأسیس پایتخت در تیسفون
- ③ شکست دادن رومیان در جنگ سران
- ④ تبدیل حکومت اشکانی از یک حکومت محلی به پادشاهی قدرتمند

پاسخ

۴ در دوره مهرداد یکم، قدرت اشکانیان به اوج رسید و از یک حکومت محلی به پادشاهی قدرتمند با قلمرو وسیع تبدیل شد.

۶۷ چند مورد از موارد زیر دربارهٔ نظام قضایی ایران باستان نادرست است؟

- الف) در دورهٔ هخامنشی قوانین محلی اقوام تابع محترم شمرده می‌شد و پادشاه اصلاً در قضاوت دخالت نمی‌کرد.
- ب) کتاب مادیان هزاردادستان مجموعه‌ای از قوانین و محاکمات دورهٔ ساسانی به زبان پهلوی است.
- ج) در دورهٔ ساسانی روحانیون زرتشتی عهده‌دار امور قضاوت بودند و با احکام عرفی و قوانین دینی آشنایی داشتند.
- د) داریوش بزرگ در سنگ‌نوشته‌هایش بر عدالت و راستی تأکید کرده و از دروغ و بیداد پرهیز داده است.
- ه) در دورهٔ هخامنشی شاه می‌توانست هر کس را بدون محاکمه اعدام کند و هیچ قانونی اختیارات او را محدود نمی‌کرد.

۱ ۱

۲ ۲

۳ ۳

۴ ۴

۲ عبارت‌های «ب»، «ج» و «د» درست هستند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

- الف) نادرست است؛ پادشاه هخامنشی بالاترین مرجع قضایی بود و در موارد مهم دخالت می‌کرد و حکم نهایی را او صادر می‌کرد.
- ه) نادرست است؛ شاه نمی‌توانست کسی را برای یک‌بار جرم، به اعدام محکوم کند.

۶۸ به ترتیب تأسیس نیروی دریایی و تسلط بر باب‌المن‌دب مربوط به کدام پادشاهان است؟

- ① داریوش یکم - خسرو انوشیروان
- ② داریوش دوم - خسرو انوشیروان
- ③ کمبوجیه - خسرو پرویز
- ④ داریوش یکم - خسرو پرویز

پاسخ

۱

- یکی از اقدامات بزرگ داریوش یکم، تأسیس نیروی دریایی بود.
- خسرو انوشیروان یمن را آزاد کرد و بر باب‌المن‌دب مسلط شد.

فصل

فصل ۳: ایران در عصر باستان؛ سرآغاز هویت ایرانی

واحد یادگیری

درس ۱۱: آیین کشورداری

زیرواحد یادگیری

سپاه و جنگ‌افزارها

حیطه شناختی

مقدماتی

۶۹ در دوران هخامنشیان چه کسانی از طرف پادشاه به فرماندهی ارتش منصوب می‌شدند؟

- ① اشراف و درباریان
- ② کسانی که در ۳ جنگ شرکت کرده بودند
- ③ اعضای خاندان‌های بزرگ
- ④ صاحبان حیرف

پاسخ

③ در دوران هخامنشیان اعضای خاندان‌های بزرگ از طرف پادشاه به فرماندهی ارتش منصوب می‌شدند.

فصل ۳: ایران در عصر باستان؛ سرآغاز هویت ایرانی

درس ۱۲: جامعه و خانواده

گروه‌ها و طبقات اجتماعی

مقدماتی

فصل ۳: ایران در عصر باستان؛ سرآغاز هویت ایرانی

درس ۱۲: جامعه و خانواده

گروه‌ها و طبقات اجتماعی

پیشرفته

۷۰. در دوران ساسانی نظام طبقاتی ایران تحت تأثیر کدام یک از

عوامل زیر تثبیت شد؟

الف) افزایش نابرابری‌های اجتماعی

ب) رسمیت یافتن دین زرتشتی

ج) دشوار شدن تحرک اجتماعی

د) تأسیس حکومت مرکزی قدرتمند

۱) الف - ج

۲) ب - ج

۳) د - الف

۴) ب - د

پاسخ

۴. نظام طبقاتی ایران در دوره ساسانی تحت تأثیر دو عامل

گسترش یافت و تثبیت شد:

۱- تأسیس حکومت مرکزی قدرتمند و ۲- رسمیت یافتن دین

زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان

۷۱. کدام یک از گزینه‌های زیر درست است؟

- ۱) کمترین میزان مصرف آب در ایران مربوط به بخش صنایع و معادن با ۶ درصد است.
- ۲) قنات واکنش خلاقانه نیاکان ما برای تأمین آب در فصول سرد سال بوده است.
- ۳) از هر کانون آب‌گیر یک رود نشأت می‌گیرد.
- ۴) روده‌های مناطق نسبتاً خشک بیشتر طغیانی هستند.

پاسخ

۴) بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه «۱»: بخش صنایع و معادن ۲ درصد آب را مصرف می‌کنند.
- گزینه «۲»: آب قنات در تمام سال مورد استفاده بوده است.
- گزینه «۳»: ممکن است چند رود نشأت بگیرند.

۷۲. کدام یک از موارد زیر درباره رودهای ایران نادرست است؟
 الف) هرچه به پایان دوره بارش نزدیک می‌شویم، آب‌دهی رودها کاهش می‌یابد.
 ب) با حرکت از شرق به غرب مقدار آب رودها بیشتر می‌شود.
 ج) رود اترک از جنوب شرق و رود کورا از جنوب غرب و رود هراز از شمال به دریای خزر می‌ریزند.
 د) کارون تنها رود قابل کشتیرانی ایران است.

۱ الف - ج

۲ ب - د

۳ ب - ج

۴ د - ج

پاسخ

۱ بررسی عبارات نادرست:

الف) نادرست است؛ آب‌دهی افزایش می‌یابد.

ج) نادرست است؛ رود هراز از جنوب به دریای خزر می‌ریزد.

۷۳. کدام گزینه عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

از وجوه مشترک اهمیت دریای خزر و خلیج فارس می‌توان به

..... اشاره کرد و از وجوه خاص دریای خزر می‌توان به

و از وجوه اهمیت خلیج فارس می‌توان به اشاره کرد.

① منابع نفت و گاز - پرورش خاویار - صید مروارید

② صید ماهی - پرورش مروارید و خاویار - گردشگری

③ منابع نفت و گاز - تجارت دریایی - صید مروارید

④ صید ماهی - تجارت دریایی - گردشگری

پاسخ

① وجوه اشتراک دریای خزر و خلیج فارس ➡ منابع نفت و گاز -

صید ماهی - تجارت دریایی

ویژگی خاص دریای خزر ➡ پرورش خاویار

ویژگی خاص خلیج فارس ➡ پرورش و صید مروارید

۷۴. کدام یک از گزینه‌های زیر دربارهٔ موارد مطرح شده درست است؟

الف) دریاچهٔ چپچست

ب) دریاچهٔ مسیله

ج) دریاچهٔ زریبار

۱) مورد «الف» در سال ۹۳ با خشکی کامل در قسمت شمالی مواجه شد.

۲) مورد «ج» در ماه‌های گرم به شکل باتلاق و شوره‌زار درمی‌آید.

۳) موارد «ب» و «ج» جزو دریاچه‌های دائمی ایران هستند.

۴) دریاچه‌های تشکیل‌شده در سبلان از نوع مورد الف هستند.

پاسخ

۴) بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ «۱»: نادرست است؛ قسمت جنوبی با خشکی کامل مواجه شد.

گزینهٔ «۲»: نادرست است؛ این مورد مربوط به دریاچه‌های دائمی نیست.

گزینهٔ «۳»: نادرست است؛ مورد «ب» جزو دریاچه‌های فصلی است.

۷۵. همه گزینه‌های زیر جزو دلایل توانایی بالای جذب جمعیت

ایران است به جز

۱) موقعیت جغرافیایی منحصربه‌فرد

۲) دارا بودن اقلیم چهار فصل

۳) بهره‌مندی در حوزه تجارت منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای

۴) پذیرش فرهنگی بالا در اقوام ایرانی

پاسخ

۴) دلایل توان بالای جذب جمعیت ایران ← موقعیت

منحصربه‌فرد - اقلیم چهار فصل - بهره‌مندی در حوزه تجارت

منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای

۷۶. کشوری در سال ۱۳۹۵، ۱۵۰,۰۰۰ نفر موالید و ۵۰,۰۰۰ نفر فوت را ثبت کرده است؛ اگر کل جمعیت کشور ۲۰ میلیون نفر باشد و میزان مهاجرت صفر بوده باشد، نرخ رشد مطلق چقدر است؟

۱. ۲٪

۲. ۰/۱٪

۳. ۰/۵٪

۴. ۵٪

۳

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{\text{مهاجرت} \pm (\text{فوت} - \text{تولد})}{\text{کل}} \times ۱۰۰$$

$$\rightarrow \frac{۱۵۰,۰۰۰ - ۵۰,۰۰۰}{۲۰,۰۰۰,۰۰۰} = \frac{۱۰۰,۰۰۰}{۲۰,۰۰۰,۰۰۰} = \frac{۱}{۲۰۰} \times ۱۰۰ = ۰/۵\%$$

۷۷. چند مورد از موارد زیر درباره تقسیمات کشوری در ایران

نادرست است؟

الف) در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی، ایران به ۲۵ استان تقسیم شد.

ب) در دوره سلوکیان کشور به ۷۲ بخش تقسیم شد.

ج) در دوره عباسی ایران ۳۰ ایالت داشت.

د) در دوره پهلوی ایران ۴۹ شهرستان داشت.

ه) در دوره قاجاریه ایران ۴ ایالت و در دوره پهلوی ۱۰ ایالت داشت.

ز) اولین استان جدید ثبت شده پس از انقلاب استان اردبیل است.

۱) ۴

۲) ۳

۳) ۲

۴) ۱

پاسخ

۲) بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) نادرست است؛ ۲۴ استان

ج) نادرست است؛ ۳۱ ایالت

ه) نادرست است؛ در دوره پهلوی، به جای ایالت، استان داریم.

۷۸. کدام گزینه جدول زیر را به ترتیب و به درستی تکمیل می کند؟

الف	واحد مبدأ تقسیمات کشوری
ب	کوچک ترین واحد تقسیمات کشوری
ج	توسط فرماندار اداره می شود
د	دهستان از آن تبعیت می کند

۱ روستا - دهستان - بخش - شهرستان

۲ دهستان - روستا - بخش - شهرستان

۳ روستا - دهستان - شهرستان - بخش

۴ دهستان - روستا - شهرستان - بخش

۳ الف) «روستا»، واحد مبدأ تقسیمات کشوری است.

ب) «دهستان»، کوچک ترین واحد تقسیمات کشوری است.

ج) «شهرستان»، توسط فرماندار اداره می شود.

د) «بخش»، به لحاظ اداری توسط دهستان تبعیت می شود.

۷۹. در دوره پهلوی هر دهستان به چه واحدی تقسیم می‌شد؟

- ۱ بخش
- ۲ قصبه
- ۳ روستا
- ۴ تسوگ یا تسوج

پاسخ

۲ در دوره پهلوی مطابق با قانون تقسیمات کشوری، مصوب ۱۳۱۶ هر دهستان به چند قصبه تقسیم می‌شد.

۸۰ در دهه‌های اخیر بر اثر عوامل زیر جمعیت به صورت سریع افزایش پیدا کرده است؛ به جز

① رونق صادرات نفت

② تغییر شیوه کشاورزی

③ بهبود آب آشامیدنی

④ واردات مواد غذایی

پاسخ

② در دهه‌های اخیر بر اثر گسترش بهداشت و واکسیناسیون، لوله کشی و بهبود آب آشامیدنی، رونق صادرات نفت و واردات مواد غذایی، میزان مرگ و میر کاهش یافته و سبب افزایش سریع جمعیت شده است.

۸۱. پاسخ سوالات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف) صدور شناسنامه برای نوزادان توسط جهان اجتماعی نشان‌دهنده چیست؟

ب) جامعه‌پذیری، چگونه فرایندی است؟

ج) منظور از «کژروی اجتماعی» چیست؟

۱) جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، تمام هویت اجتماعی او را تعیین

می‌کند. - فرایندی است که افراد برای شکل دادن به هویت جهان

اجتماعی طی می‌کنند. - نوعی منشور غیراخلاقی

۲) به رسمیت شناختن فرد به عنوان یکی از اعضای خود - فرایندی

است که فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند. -

کنش‌هایی که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند.

۳) جهان اجتماعی برای هر فرد ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی که در

آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. - مسیری است که جهان

اجتماعی برای جلب مشارکت افراد طی می‌کند. - نوعی منشور اخلاقی

۴) هر فرد در یک جهان اجتماعی متولد می‌شود که توسط نسل‌های

قبل او ایجاد شده است. - فرایندی است که برای انطباق افراد با

انتظارات جامعه انجام می‌گیرد. - کنش‌هایی که همسو با عقاید،

ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هستند.

پاسخ

۲ الف) جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت

اجتماعی او را تعیین می‌کند؛ یعنی آن فرد را به عنوان یکی از اعضای

خود به رسمیت می‌شناسد و برای او ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی

که در آن قرار گرفته است، در نظر می‌گیرد. در این زمینه می‌توان به

صدور شناسنامه برای نوزادان اشاره کرد.

ب) به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال

می‌کند و مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی

می‌شود، جامعه‌پذیری می‌گویند.

ج) به کنش‌هایی که برخلاف عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای جامعه

هستند، «کژروی اجتماعی» می‌گویند.

فصل ۲: هویت

واحد یادگیری

درس ۹: بازتولید هویت اجتماعی

زیرواحد یادگیری

کنترل اجتماعی چه نقشی در بازتولید هویت اجتماعی دارد؟

حیطه شناختی
مقدماتی

۸۲ هر یک از موارد زیر به ترتیب به کدام روش کنترل اجتماعی اشاره دارد؟

- استفاده از دوربین‌های نظارتی در چین برای جلوگیری از تقلب
- یکی از کارهای آموزش و پرورش، ترویج عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی است.
- مدرسه هر ساله برای رتبه‌های برتر کنکور جشن می‌گیرد و به آن‌ها هدیه می‌دهد.
- روز بزرگداشت یاد سربازان و کشته‌شدگان جنگ در فرانسه

۱ مجازات و تنبیه - اقناع - تبلیغ - تشویق و تنبیه

۲ تنبیه و تبلیغ - تبلیغ و پاداش - تنبیه و مجازات - تبلیغ و اقناع

۳ تشویق و پاداش - تشویق و پاداش - اقناع - تبلیغ و تشویق

۴ تنبیه و مجازات - تبلیغ و اقناع - تشویق و پاداش - تبلیغ و اقناع

پاسخ

۴

- استفاده از دوربین‌های نظارتی در چین برای جلوگیری از تقلب
- تنبیه و مجازات
- یکی از کارهای آموزش و پرورش، ترویج عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی است. ← تبلیغ و اقناع
- مدرسه هر ساله برای رتبه‌های برتر کنکور جشن می‌گیرد و به آن‌ها هدیه می‌دهد. ← تشویق و پاداش
- روز بزرگداشت یاد سربازان و کشته‌شدگان جنگ در فرانسه ←

تبلیغ و اقناع

میدانید

روش‌های کنترل اجتماعی:

- تبلیغ و اقناع: از طریق آموزش، عقاید و ارزش‌های خود را ترویج می‌کند، به گونه‌ای که افراد برای پذیرش آن‌ها قانع شوند.
- تشویق و پاداش: ویژه افرادی است که مطابق ارزش‌ها و قواعدش عمل کنند.
- تنبیه و مجازات: ویژه افرادی است که دچار کژروی اجتماعی شده‌اند.

۸۳ به ترتیب هریک از ویژگی‌های زیر به کدام جهان اجتماعی اشاره دارد؟

- قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است.
- فرصت بروز و ظهور هویت دینی و معنوی افراد را از بین می‌برد.
- موقعیت اجتماعی افراد به رابطه آن‌ها با زمین بستگی داشت.
- صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌آورد.

۱ سرمایه‌داری - سکولار - فتودالی غربی - آپارتاید

۲ سکولار - سرمایه‌داری - ارباب، رعیتی - جدانژادی

۳ فتودالی غربی - سکولار - سرمایه‌داری - آپارتاید

۴ سرمایه‌داری - دنیوی - سکولار - ارباب، رعیتی

پاسخ

۱

- قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است. ➡ سرمایه‌داری
- فرصت بروز و ظهور هویت دینی و معنوی افراد را از بین می‌برد. ➡ سکولار (دنیوی)
- موقعیت اجتماعی افراد به رابطه آن‌ها با زمین بستگی داشت. ➡ فتودالی غربی
- صرفاً برای یک نژاد خاص، امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌آورد. ➡ آپارتاید (جدانژادی)

میدانید

جامعه‌ای که قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است، تحرک اجتماعی صعودی را تنها برای کسانی ممکن می‌سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.

فصل ۲: هویت

واحد یادگیری

درس ۱۱: تحولات هویتی جهان اجتماعی

زیر واحد یادگیری

هویت جهان اجتماعی چیست؟

حیطه شناختی

پیشرفته

۸۴ پاسخ سوالات زیر در مورد هویت فرهنگی جهان اجتماعی،

به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف) بر چه اساسی شکل می‌گیرد؟

ب) چه هنگامی محقق می‌شود؟

ج) تا چه زمانی دوام می‌آورد؟

۱) هویت اجتماعی افراد - عقاید و ارزش‌ها نزد افراد جهان اجتماعی

اعتبار پیدا کنند - عقاید و ارزش‌های مشترک نزد اعضای جهان اجتماعی پدید آید.

۲) عقاید و آرمان‌های اجتماعی آن - عقاید و ارزش‌های آن مورد

پذیرش اعضای جهان اجتماعی باشد - مردم براساس هنجارها و نمادهای آن عمل کنند.

۳) عقاید و ارزش‌های اجتماعی آن - در میان مردم، عقاید و ارزش‌های

مشترکی پدید آید - عقاید و ارزش‌های مربوط به آن، مورد پذیرش اعضای جهان اجتماعی باشد.

۴) فرهنگ و لایه‌های عمیق آن - فرصت شکل‌گیری هویت‌های

اجتماعی شغلی و خانوادگی را فراهم کند - مطابق با هویت اجتماعی افراد در جهان اجتماعی باشد.

پاسخ

۳) هویت فرهنگی جهان اجتماعی:

الف) براساس عقاید و ارزش‌های اجتماعی آن شکل می‌گیرد.

ب) هنگامی محقق می‌شود که در میان مردم، عقاید و ارزش‌های مشترکی پدید آید.

ج) تا زمانی که عقاید و ارزش‌های مربوط به آن، مورد پذیرش اعضای جهان اجتماعی و برای آن‌ها مهم باشد، دوام می‌آورد.

میدانید

هویت فرهنگی جهان اجتماعی، پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی افراد در پرتو هویت فرهنگی جهان اجتماعی شکل می‌گیرد.

۸۵ کدام گزینه به فرایند درستی در مورد تحولات هویتی اشاره دارد؟

- ۱) ناسازگاری شیوه زندگی با عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی ➡
تعارض فرهنگی ➡ ساماندهی کنش‌های اجتماعی افراد براساس
عقاید و ارزش‌های خود ➡ تزلزل فرهنگی ➡ فراتر رفتن تغییرات
از محدوده تغییرات درون جهان اجتماعی
- ۲) ناتوانی جهان اجتماعی در سامان دادن کنش‌های اجتماعی براساس
فرهنگ خود ➡ تزلزل فرهنگی ➡ ناتوانی جهان اجتماعی در حفظ و
دفاع از عقاید و ارزش‌ها ➡ بحران هویت ➡ فراتر رفتن تغییرات
اجتماعی از محدوده تغییرات درون جهان اجتماعی
- ۳) تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان
اجتماعی ➡ تعارض فرهنگی ➡ تردید در عقاید و ارزش‌هایی که
هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند ➡ بحران هویت ➡
رسیدن ناسازگاری به سطوح عمیق‌تر فرهنگ
- ۴) تردید در مبادی هویت‌ساز فرهنگ ➡ تعارض فرهنگی ➡ ناتوانی
جهان اجتماعی در حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های خود ➡ تزلزل
فرهنگی ➡ فراتر رفتن تغییرات از محدوده بیرون جهان اجتماعی

پاسخ

۲ فرایند تحولات هویتی:

ناسازگاری شیوه زندگی با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی ➡
تعارض فرهنگی ➡ تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و
ارزش‌های جهان اجتماعی / ناتوانی جهان اجتماعی در سامان دادن
کنش‌های اجتماعی براساس فرهنگ خود / از دست رفتن ثبات و
استقرار عقاید و ارزش‌ها در زندگی انسان / تردید در عقاید، آرمان‌ها
و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند ➡
تزلزل فرهنگی ➡ ناتوانی جهان اجتماعی در حفظ و دفاع از عقاید و
ارزش‌های اجتماعی ➡ بحران هویت ➡ باز شدن راه برای دگرگونی
هویت فرهنگی / فراتر رفتن تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات
درون جهان اجتماعی ➡ تحولات فرهنگی ➡ تبدیل یک جهان
اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر.

۸۶ هریک از موارد زیر، به‌ترتیب نتیجه چیست؟

الف) سرایت دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی

ب) تحولات هویتی جهان اجتماعی

ج) ملحق شدن جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر

۱) تعامل جهان اجتماعی با جهان‌های دیگر در محدوده عقاید و

ارزش‌ها - اخذ عناصری از فرهنگ مقابل در محدوده هنجارها و

شیوه زندگی و ایجاد تغییرات در آن‌ها - سرایت دادوستد فرهنگی

به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی

۲) تحولات هویتی جهان اجتماعی - پافشاری نکردن جهان اجتماعی بر

عقاید و آرمان‌های خود - فراموش کردن ارزش‌ها و عقاید خود در

مسیر تحولات هویتی

۳) پشت کردن جهان اجتماعی به عقاید و ارزش‌های خود - تعامل

جهان اجتماعی با جهان دیگر در محدوده هنجارها و شیوه زندگی -

اخذ عناصری از جهان اجتماعی دیگر بدون ایجاد تغییر در آنها

۴) پافشاری نکردن جهان اجتماعی بر عقاید و ارزش‌های خود - پشت

کردن جهان اجتماعی به عقاید و آرمان‌های خود - قبول کردن عقاید

و ارزش‌های یک جهان اجتماعی در مسیر تحولات هویتی

پاسخ

۴ الف) اگر جهان اجتماعی در تعامل با جهان‌های دیگر، بر عقاید و

ارزش‌های خود پافشاری نکند ➡ دادوستد فرهنگی به لایه‌های

عمیق آن سرایت می‌کند.

ب) در صورتی که جهان اجتماعی به مرور زمان، به عقاید و

آرمان‌های خود پشت کند ➡ دچار تحولات هویتی می‌شود.

ج) جهان اجتماعی‌ای که در مسیر تحولات هویتی، ارزش‌ها و عقاید

جهان اجتماعی دیگری را قبول کند ➡ به آن ملحق می‌شود.

فصل
فصل ۲: هویت

واحد یادگیری
درس ۱۲: تحولات هویتی جهان اجتماعی

زیرواحد یادگیری
ارتباط جهان‌های اجتماعی در چه صورتی به
تحولات فرهنگی منجر می‌شود؟

حیطه شناختی
پیشرفته

۸۷ کدام گزینه به ترتیب به «غرب زدگی»، «خودباختگی فرهنگی»

و «تحولات هویتی جهان غرب» اشاره دارد؟

- ۱) خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر غرب - از دست دادن حالت فعال و خلاق خود در گزینش عناصر فرهنگی دیگر - پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی طی جنگ‌های صلیبی
- ۲) از خودبیگانگی فرهنگی جوامع غربی در برابر جوامع غیرغربی - فراگرفتن عناصر فرهنگی بدون تحقیق و گزینش و به صورت تقلیدی - عبور از عقاید و ارزش‌های دوران رنسانس
- ۳) خودباختگی فرهنگی جوامع غربی - مبهوت و مقهور شدن اعضای جهان اجتماعی در برابر جهان دیگر - عبور از عقاید و ارزش‌های مسیحیت در قرون وسطی
- ۴) از خودبیگانگی فرهنگی جوامع غیرغربی - خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر غرب - عبور از عقاید و ارزش‌های مدرن و روی آوردن به پست‌مدرنیسم

پاسخ

۱

- غرب‌زدگی: خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر غرب
- خودباختگی فرهنگی: اگر اعضای جهان اجتماعی مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند و در نتیجه، حالت فعال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی دیگر از دست بدهند، دچار خودباختگی فرهنگی می‌شوند و عناصر فرهنگی دیگر را بدون تحقیق و گزینش و به صورت تقلیدی فرا می‌گیرند.
- تحولات هویتی جهان غرب:
 - پس از رویارویی با جهان اسلام طی جنگ‌های صلیبی
 - با عبور از عقاید و ارزش‌های مسیحیت در قرون وسطی

فصل
فصل ۲: هویت

واحد یادگیری
درس ۱۲: تحولات هویتی جهان اجتماعی

زیرواحد یادگیری
ارتباط جهان‌های اجتماعی در چه صورتی به تحولات فرهنگی منجر می‌شود؟

حیطه شناختی
پیشرفته

در متن زیر، چند عبارت در مورد جهان اسلام درست است؟

«جهان اسلام در سده‌های نخستین رویارویی با جهان‌های اجتماعی دیگر، با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آنها پرداخت. - به همین دلیل، عناصر سازگار با هویت خود را از آنها گرفت و همان‌گونه آنها را استفاده کرد. - به دلیل اهمیتی که اسلام برای عقل و عقلانیت قائل است، عناصر عقلی یونان و روم را کنار گذاشت. - به تناسب جهان‌شناسی دنیوی خود در دانش‌های مختلف آنها دخل و تصرف کرد. - عناصر مشرکانه و اساطیری آنها را نپذیرفت.»

۱ چهار

۲ دو

۳ یک

۴ سه

پاسخ

۲ بررسی عبارت‌های نادرست:

- جهان اسلام، عناصر سازگار با هویت خود را از جهان‌های دیگر گرفت و در موارد مورد نیاز، به «بازسازی آن عناصر پرداخت.»
- جهان اسلام، «عناصر عقلی یونان و روم باستان را اخذ کرد.»
- جهان اسلام، به تناسب «جهان‌شناسی توحیدی» خود در دانش‌های مختلف آنها دخل و تصرف کرد.

۸۹. هریک از موارد زیر، به ترتیب به کدام نوع از خودبیگانگی اشاره دارد؟

- الف) جهان اجتماعی‌ای که فرهنگ تاریخی خود را فراموش می‌کند.
 ب) جوامع خودباخته‌ای که در مواجهه با فرهنگ دیگر، هویت خود را از یاد می‌برند.
 ج) مانع از آشنایی انسان با حقیقت خود و جهان می‌شود.

۱) فرهنگی - فطری - تاریخی

۲) فطری - حقیقی - تاریخی

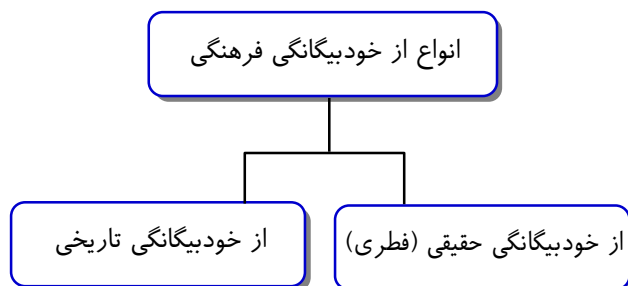
۳) تاریخی - فرهنگی - تاریخی

۴) تاریخی - تاریخی - حقیقی

پاسخ

- ۴ الف) جهان اجتماعی‌ای که فرهنگ تاریخی خود را فراموش می‌کند. ➡ از خودبیگانگی تاریخی
 ب) جوامع خودباخته‌ای که در مواجهه با فرهنگ دیگر، هویت خود را از یاد می‌برند. ➡ از خودبیگانگی تاریخی
 ج) مانع از آشنایی انسان با حقیقت خود و جهان می‌شود. ➡ از خودبیگانگی حقیقی (فطری)

میدانید

فصل ۲: هویت

واحد یادگیری

درس ۱۲: تحولات هویتی جهان اجتماعی

زیرواحد یادگیری

از خودبیگانگی فرهنگی چیست؟

حیطه شناختی

پیشرفته

۹۰. هریک از عبارت‌های زیر به ترتیب، با کدام مفهوم در جدول

ارتباط دارند؟

- عرصه مهم‌ترین منازعه هویتی

- جهان اجتماعی مشرکانه اساطیری

- از اینجا رانده و از آنجا مانده!

- هویت تاریخی

رسانه‌ها و فضای مجازی	«الف»	جهان اجتماعی خودباخته	«ب»
«د»	آدمی را از حقیقت جهان و خود بیگانه می‌کند.	«ج»	تعلق خاطر اعضای جهان اجتماعی به واقعیت‌ها و آرمان‌های آن

۱ د - ب - الف - ج

۲ الف - ج - ب - د

۳ د - الف - ج - ب

۴ ج - ب - د - الف

پاسخ

۳

- عرصه مهم‌ترین منازعه هویتی ← رسانه‌ها و فضای مجازی (د)

- جهان اجتماعی مشرکانه اساطیری ← آدمی را از حقیقت جهان و

خود بیگانه می‌کند. (الف)

- از اینجا رانده و از آنجا مانده! ← جهان اجتماعی خودباخته (ج)

- هویت تاریخی ← تعلق خاطر اعضای جهان اجتماعی به واقعیت‌ها

و آرمان‌های آن (ب)

۹۱. در صورتی که تنها یکی از قضایای کلی در مربع تقابل کاذب

باشد، کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) هر دو قضایای جزئی می‌توانند کاذب باشند.
- ۲) یکی از قضایای جزئی حتماً کاذب است.
- ۳) یکی از قضایای جزئی حتماً صادق است.
- ۴) صادق بودن هر دو قضیه جزئی ممکن نیست.

پاسخ

۱) با توجه به اینکه صورت سوال گفته است، تنها یکی از قضایای کلی کاذب است، بنابراین قضیه کلی دیگر صادق است و با توجه به رابطه قطری تناقض، حتماً قضایای جزئی هم یکی صادق و دیگری کاذب است.

فصل

بخش ۵: قضیه حملی و قیاس اقترانی

واحد یادگیری

درس ۷: احکام قضایا

زیر واحد یادگیری

مربع تقابل، تناقض

حیطه شناختی

پیشرفته

۹۲. متضاد متداخل قضیه «بعضی دانشجویان بدون دیپلم نیستند»

کدام است؟

- ۱ هیچ دانشجویی دیپلم ندارد.
- ۲ بعضی دانشجویان دیپلم ندارند.
- ۳ بعضی دانشجویان بدون دیپلم هستند.
- ۴ هر دانشجویی بدون دیپلم است.

پاسخ

۱ قضیه «بعضی دانشجویان بدون دیپلم نیستند» همان قضیه «بعضی دانشجویان دارای دیپلم هستند» می باشد، که متداخل آن می شود «هر دانشجویی دارای دیپلم است.» که متضاد آن می شود «هیچ دانشجویی دارای دیپلم نیست.» یا «هیچ دانشجویی دیپلم ندارد.»

۹۳. اگر قضیه «بعضی الف ب نیست» کاذب باشد، به ترتیب صدق و کذب «بعضی الف ب است» و «هیچ الف ب نیست» را مشخص کنید:

۱) صادق - صادق

۲) صادق - کاذب

۳) کاذب - صادق

۴) کاذب - کاذب

پاسخ

۲) با توجه به اینکه تداخل تحت تضاد مطلب ستاره‌دار در کتاب است، باید از مربع تقابل استفاده کنیم.

میدانید

در صورتی که قضیه جزئی کاذب باشد، می‌توان گفت متداخل آن یعنی قضیه کلی نیز کاذب است، پس «هیچ الف ب نیست» کاذب است.

میدانید

در صورتی که «هیچ الف ب نیست» کاذب باشد، قضیه متناقض آن یعنی «بعضی الف ب است» صادق است.

۹۴. عکس مستوی متداخل کدام گزینه هم نوع خودش است؟

۱) سالبة جزئیة

۲) سالبة کلیة

۳) موجبة کلیة

۴) موجبة جزئیة

پاسخ

۴ بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: قضیه سالبة جزئیة یعنی «بعضی الف ب نیست.»، که متداخل آن می‌شود: «هیچ الف ب نیست.» و عکس مستوی متداخل آن می‌شود: «هیچ ب الف نیست.»

گزینه «۲»: قضیه سالبة کلیة یعنی «هیچ الف ب نیست.»، که متداخل آن می‌شود «بعضی الف ب نیست.» و عکس مستوی متداخل آن به دلیل اینکه قضیه متداخل، سالبة جزئیة است و سالبة جزئیة عکس مستوی لازم‌الصدق ندارد، نمی‌توان نوشت.

گزینه «۳»: قضیه موجبة کلیة یعنی «هر الف ب است.»، که متداخل آن می‌شود: «بعضی الف ب است.» و عکس مستوی متداخل آن می‌شود: «بعضی ب الف است.»

گزینه «۴»: قضیه موجبة جزئیة یعنی «بعضی الف ب است.»، که متداخل آن می‌شود: «هر الف ب است.» و عکس مستوی متداخل آن می‌شود: «بعضی ب الف است.» که همان قضیه موجبة جزئیة است.

۹۵. کدام گزینه شکل چهارم قیاس است؟

- ۱) بعضی الف ب است، بعضی ب ج نیست؛ پس بعضی الف ج نیست.
- ۲) بعضی الف ج نیست، بعضی الف ب است؛ پس بعضی ج ب نیست.
- ۳) بعضی الف ب است، بعضی ج ب نیست؛ پس بعضی الف ج نیست.
- ۴) بعضی ج ب است، بعضی ب الف نیست؛ پس بعضی الف ج نیست.

پاسخ

۴

میدانید

در شکل اول قیاس، حدوسط در مقدمه اول، محمول و در مقدمه دوم، موضوع است. همچنین در شکل چهارم قیاس، حدوسط در مقدمه اول، موضوع و در مقدمه دوم، محمول است. (رد گزینه‌های «۲» و «۳»)

بر این اساس برای تشخیص شکل اول از شکل چهارم، لازم است مقدمه اول و دوم به درستی تشخیص داده شوند.

بدانید

در قیاس موضوع نتیجه از مقدمه اول و محمول نتیجه از مقدمه دوم گرفته می‌شود، در گزینه «۴» مقدمه اول «بعضی ب الف نیست» و مقدمه دوم «بعضی ج ب است» می‌باشد که به این ترتیب این قیاس شکل چهارم است.

۹۶. اگر قضیه «هر دانشجوی دیپلم دارد.» نتیجه قیاس معتبری

باشد، کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) دانشجو در مقدمه اول علامت مثبت دارد.
- ۲) هر دو مقدمه موجب است.
- ۳) مفهوم دیپلم باید از مقدمه دوم بیاید.
- ۴) حدوسط مفهوم دانشجو است.

پاسخ

۴ در صورتی که قیاس با این نتیجه درست باشد، حتماً مقدمات موجب است، پس گزینه «۲» درست است. از آنجایی که علامت دانشجویی در نتیجه، مثبت است، بر اساس شرط سوم اعتبار، باید این مفهوم در مقدمات نیز مثبت باشد، که در این صورت نمی‌تواند در مقدمات به عنوان محمول باشد، چون با توجه به موجب بودن هر دو مقدمه، محمول‌ها دارای علامت منفی می‌شوند، پس دانشجو که موضوع نتیجه است و از مقدمه اول می‌آید، علامتش نیز مثبت است؛ یعنی گزینه «۱» درست است. بر همین اساس دیپلم نیز باید از مقدمه دوم آمده باشد، پس گزینه «۳» نیز درست است.

میدانید

در قیاس اقترانی، حدوسط در نتیجه نیست و حذف می‌شود، پس حتماً گزینه «۴» نادرست است.

۹۷. در مورد قیاس «بعضی کبوترها سفید نیستند، بعضی پرندگان کبوتر هستند، بعضی پرندگان سفید نیستند.» کدام گزینه درست است؟

- ۱ نامعتبر است؛ شرط دوم اعتبار را ندارد.
- ۲ نامعتبر است؛ حدوسط تکرار نشده است.
- ۳ نامعتبر است؛ شرط سوم رعایت نشده است.
- ۴ نامعتبر است؛ قانون نتیجه رعایت نشده است.

پاسخ

۱ در این قیاس حدوسط «کبوتر» است، پس حدوسط تکرار شده است. (رد گزینه «۲»)

همچنین شرط سوم که باید مفهومی که در نتیجه مثبت است در مقدمات هم مثبت باشد، رعایت شده است؛ زیرا «سفید» در مقدمات مثبت است. (رد گزینه «۳»)

قانون نتیجه نیز رعایت شده است؛ زیرا با توجه به سالبه بودن یکی از مقدمات، نتیجه نیز سالبه است. (رد گزینه «۴»)

شرط دوم اعتبار قیاس این است که حدوسط حداقل در یکی از مقدمات دارای علامت مثبت باشد، ولی «کبوتر» در هر دو مقدمه علامت منفی دارد.

فصل

بخش ۵: قضیه حملی و قیاس اقترانی

واحد یادگیری

درس ۸: قیاس اقترانی

زیر واحد یادگیری

شرایط معتبر بودن قیاس

حیطه شناختی

پیشرفته

۹۸. در کدام گزینه موضوع و محمول قضایای بیان شده، هر دو هم علامت هستند؟

- ۱) بعضی از دانشجویان درس خوان هستند. - هر کتابی خواندنی است.
- ۲) سقراط فیلسوف یونانی است. - هیچ انسانی آتری نیست.
- ۳) هیچ پلنگی علفخوار نیست. - بعضی ماهی ها پولک ندارند.
- ۴) هیچ مثلی بیشتر از سه ضلع نیست. - میدان انقلاب خلوت نیست.

پاسخ

۴

میدانید

در صورتی که سور قضیه کلی باشد، موضوع مثبت و در صورتی که سور قضیه جزئی باشد، موضوع منفی است و در صورتی که قضیه سالبه باشد، محمول مثبت و در صورتی که موجب باشد، محمول منفی خواهد بود، در قضایای شخصی نیز موضوع مثبت است.

بررسی گزینه ها:

گزینه «۱»: بعضی از دانشجویان - درس خوان - هستند. - هر کتابی⁺ خواندنی⁻ است.

گزینه «۲»: سقراط⁺ فیلسوف یونانی⁻ است. - هیچ انسانی⁺ آتری⁺ نیست.

گزینه «۳»: هیچ پلنگی⁺ علفخوار⁺ نیست. - بعضی ماهی ها⁻ پولک⁺ ندارند.

گزینه «۴»: هیچ مثلی⁺ بیشتر از سه ضلع⁺ نیست. - میدان انقلاب⁺ خلوت⁺ نیست.

فصل

بخش ۵: قضیه حملی و قیاس اقترانی

واحد یادگیری

درس ۸: قیاس اقترانی

زیر واحد یادگیری

دامنه مصادیق موضوع و محمول

حیطه شناختی

مقدماتی

۹۹. در صورتی که «بعضی ج ب نیست.» نتیجه قیاس معتبری با مقدمه «بعضی الف ب نیست.» باشد، مقدمه دیگر آن کدام گزینه می‌تواند باشد؟

- ۱) بعضی الف ج است.
- ۲) هر الف ج است.
- ۳) بعضی ج الف است.
- ۴) هیچ ج الف نیست.

پاسخ

۲ بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: با توجه به صورت سوال، «الف» حدوسط است و در مقدمه بیان شده علامت آن منفی است. بنابر شرط دوم اعتبار قیاس که حدوسط باید حداقل در یکی از مقدمات مثبت باشد، این گزینه نادرست است؛ زیرا در این قضیه نیز علامت «الف» منفی است.

گزینه «۲»: اگر این قضیه را به عنوان مقدمه دیگر بدانیم همه شروط اعتبار برقرار خواهد بود.

گزینه «۳»: بر اساس آنچه در گزینه «۱» بیان شد، علامت «الف» در مقدمه دیگر باید مثبت باشد، ولی در این قضیه نیز منفی است و در این صورت قیاس معتبر نیست.

گزینه «۴»: بر اساس شرط اول که حداقل یکی از مقدمات باید موجب باشد، این قضیه نمی‌تواند مقدمه دیگر قیاس باشد.

فصل

بخش ۵: قضیه حملی و قیاس اقترانی

واحد یادگیری

درس ۸: قیاس اقترانی

زیرواحد یادگیری

شرایط معتبر بودن قیاس

حیطه شناختی

پیشرفته

۱۰۰. کدام استدلال زیر معتبر است؟

- ① بعضی کتاب‌ها کاغذی نیستند، بعضی کاغذها از چوب هستند؛ بنابراین بعضی کتاب‌ها از چوب نیستند.
- ② تمام دانش‌آموزان این کلاس کتاب ندارند، بعضی دانش‌آموزان درس‌خوان در این کلاس هستند؛ بنابراین بعضی دانش‌آموزان درس‌خوان کتاب دارند.
- ③ بعضی کارمندان ما مدرک کارشناسی ارشد ندارند، همه کسانی که کارشناسی ارشد دارند بالای ۲۰ سال سن دارند؛ پس بعضی کارمندان ما بالای ۲۰ سال نیستند.
- ④ بعضی دبیرستان‌های کشور در آزمون مرآت شرکت می‌کنند و همه دبیرستان‌های کشور در آزمون نهایی شرکت می‌کنند؛ پس بعضی شرکت‌کنندگان در آزمون نهایی در آزمون مرآت شرکت می‌کنند.

۴. بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: بعضی کتاب‌ها⁻ کاغذی⁺ نیستند، بعضی کاغذها⁻ از چوب⁻ هستند. بنابراین بعضی کتاب‌ها⁺ از چوب⁺ نیستند. محمول در نتیجه مثبت ولی در مقدمات منفی است، پس نامعتبر است.

گزینه «۲»: تمام دانش‌آموزان این کلاس دارای کتاب نیستند، بعضی دانش‌آموزان درس‌خوان در این کلاس هستند بنابراین بعضی دانش‌آموزان درس‌خوان دارای کتاب هستند. قانون نتیجه قیاس رعایت نشده است و علی‌رغم مقدمه سالبه، نتیجه به صورت موجب بیان شده است، پس نامعتبر است.

گزینه «۳»: بعضی کارمندان ما⁻ دارای مدرک کارشناسی ارشد⁺ نیستند، همه کسانی که کارشناسی ارشد⁺ دارند دارای بالای ۲۰ سال سن⁻ هستند، پس بعضی کارمندان ما⁻ بالای ۲۰ سال⁺ نیستند. محمول در نتیجه مثبت ولی در مقدمات منفی است، پس نامعتبر است.

گزینه «۴»: بعضی دبیرستان‌های کشور⁻ شرکت‌کننده در آزمون مرآت⁻ هستند و همه دبیرستان‌های کشور⁺ شرکت‌کننده در آزمون نهایی⁻ هستند، پس بعضی شرکت‌کنندگان در آزمون نهایی⁻

شرکت کننده در آزمون مرآت هستند. قوانین و شروط اعتبار رعایت شده است.

بخش ۵: قضیه حملی و قیاس اقترانی

درس ۸: قیاس اقترانی

شرایط معتبر بودن قیاس

پیشرفته